

Príloha 2 Uvoľnené úlohy z oblasti globálnych kompetencií PISA 2018

Zoznam úloh:

[Jednostranný obraz](#)

[Utečenci olympionici](#)

[Etické oblečenie](#)

[Jazykový zákon](#)

[Stúpajúce hladiny morí](#)

V nasledujúcom dokumente je možné nájsť všetky uvoľnené úlohy a ich opis z pohľadu zaradenia úlohy do kategórií definovaných v [Rámci](#) (*dokument je v anglickom jazyku*). Elektronická verzia uvoľnených úloh (v slovenskom aj maďarskom jazyku) sa nachádza priamo na webovej stránke OECD. Jednotlivé úlohy môžete vyberať na prezeranie po kliknutí na nasledujúci odkaz: [UVOĽNENÉ ÚLOHY](#). (Pozn. Úlohy sú dostupné v jazykoch všetkých krajín, v ktorých sa realizoval kognitívny modul merania globálnych kompetencií štúdie PISA 2018.)

Jednostranný obraz

Východiskom pre túto úlohu je časť prednášky nigérijskej spisovateľky Chimamandy Ngozi Adichieovej s názvom *Riziko jednostranného obrazu*. V tejto časti prednášky opisuje svoju skúsenosť s tým, ako si uvedomila, že jej spolubývajúca ju nevidela ako človeka s individuálnymi a jedinečnými skúsenosťami a ako rovnocennú osobu, ale namiesto toho si vytvorila o nej „jednostranný obraz“ založený na jej predpojatých domnienkach o Afrike a živote v tejto krajine. Úloha začína dvomi otázkami, ktoré sa priamo vzťahujú na tento citát, ďalej zisťujú, ako môže „jednostranný obraz“ vzniknúť a neskôr predstavuje situáciu na trhovisku, kde fiktívna žena prejavuje svoje domnienky o mužovi na trhovisku. Obsahom sa táto úloha zaraďuje do oblasti *Kultúra a medzikultúrne vzťahy* a do podoblasti *Iný pohľad na problém, stereotypy, diskriminácia, neznášanlivosť*.

Jednostranný obraz – otázka 1/4:

PISA 2018

Jednostranný obraz
Otázka 1 / 4

Použi informácie z materiálu „Jednostranný obraz“ na pravej strane. Klikni na niektorú z možností a odpovedz tak na otázku.

Ktorý z nasledujúcich výrokov by mohol najlepšie vysvetliť, prečo bola spolubývajúca „šokovaná“ plynulou angličtinou Adichieovej a „sklamaná“ z toho, že jej pustila hudbu americkej popovej hviezdy?

- ☐ Dúfala, že sa dozvie viac o africkej hudbe, keď zistila, že Adichieová pochádza z Nigérie.
- ☐ V škole sa naučila, že v Afrike je mnoho rôznych štátov a v mnohých z nich majú viac než jeden úradný jazyk.
- ☐ Jej predstavy o Afrike a Afričanoch sa zakladali na všeobecne rozšírených obrázkoch, ktorým bola vo svojej krajine vystavená.
- ☐ Neočakávala, že popová hviezda bude v Afrike taká známa, keďže spieva iba v angličtine.

JEDNOSTRANNÝ OBRAZ

Chimamanda Ngozi Adichieová je spisovateľka, ktorá vyrastala v rodine strednej triedy v západoafrickej krajine Nigéria. Obaja jej rodičia pracovali na Nigérijskej univerzite. Jej otec bol profesor a matka administratívna pracovníčka. Predtým, než Adichieová odišla do Spojených štátov, aby tam pokračovala v štúdiu, bola študentkou Nigérijskej univerzity.

Nasledujúce informácie sme prebrali z Adichieovej online prednášky s názvom *Riziko jednostranného obrazu*. V časti prednášky Adichieová rozpráva o svojich skúsenostiach so spolubývajúcou na americkej univerzite, kde študovala.

Mala som 19 rokov. Moja americká spolubývajúca bola zo mňa šokovaná. Pýtala sa ma, kde som sa naučila tak dobre po anglicky, a zmiatlo ju, keď som jej povedala, že v Nigérii je angličtina úradným jazykom. Spýtala sa ma, či by si mohla vypočuť moju „domorodú hudbu“, ako ju nazývala, a následne bola veľmi sklamaná, keď som pustila hudbu americkej popovej hviezdy.

Zrejme sa domnievala, že neviem, ako sa používa sporák.

Dotklo sa ma najmä to, že ma ľutovalo ešte predtým, ako ma uvidela... Moja spolubývajúca mala o Afrike jednostranný obraz: jednostranný obraz katastrofy. V tomto jednostrannom obraze nebola žiadna možnosť, že by jej Afričania boli akokoľvek podobní. Žiadna šanca cítiť niečo viac než ľútosť. Žiadna šanca na kontakt s rovnocennou ľudskou bytosťou.

Jednostranný obraz – zámer otázky 1:

Táto položka od žiaka vyžaduje, aby uvažoval o pohľade Adichieovej spolubývajúcej a identifikoval možné príčiny toho, prečo si mohla spolubývajúca vytvoriť o Adichieovej „jednostranný obraz“, pretože bola šokovaná z toho, že dokáže rozprávať anglicky a zároveň bola sklamaná, keď zistila, že Adichieová počúva hudbu americkej popovej hviezdy a nie „domorodú hudbu“.

Jednostranný obraz – správna odpoveď na otázku 1:

Správna odpoveď: C, pretože ide o jedinú možnosť, ktorá vysvetľuje, ako si mohla spolubývajúca utvoriť predstavu o tom, kým Adichieová je. Žiak by mal byť schopný presne identifikovať pohľad spolubývajúcej v porovnaní s pohľadom Adichieovej a vybrať možnosť, ktorá predstavuje správne vyjadrenie kontextu.

Jednostranný obraz – charakteristika a zaradenie otázky 1:

Číslo položky	CG123Q01
Kognitívny proces	Identifikovať a analyzovať rôzne perspektívy
Kognitívny proces (podskupina)	Rozlíšiť perspektívy a pohľady na svet
Formát odpovede	Otázka s jednoduchým výberom odpovede
Referenčná úroveň	2

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	66,2 %
--	---------------

Jednostranný obraz – otázka 2/4:

PISA 2018

Jednostranný obraz
Otázka 2 / 4

Klikni na niektoré z možností v tabuľke a odpovedz tak na otázku.

Adichieová pokračuje slovami: „Jednostranný obraz vytvára stereotypy a problémom stereotypov nie je to, že sú nepravdivé, ale to, že sú neúplné.“

Opisujú výroky v nasledujúcej tabuľke to, v čom by mohol byť stereotyp neúplný? Klikni buď na **Áno**, alebo **Nie** pri každom výroku.

Opisuje tento výrok to, v čom by mohol byť stereotyp neúplný?	Áno	Nie
Nezohľadňuje individuálne rozdiely.	☐	☐
Nedozvie sa o tom veľa ľudí.	☐	☐
Neobsahuje osobné skúsenosti.	☐	☐
Nie je ničím viac než zovšeobecnením.	☐	☐
Nemôže byť pochopený ľuďmi z odlišných kultúr.	☐	☐

Jednostranný obraz – zámer otázky 2:

V tejto položke musí žiak vyhodnotiť každý výrok v tabuľke a rozhodnúť sa, či opisuje v čom by mohol byť stereotyp neúplný. V tomto prípade by mal žiak uvažovať v širších súvislostiach, než sú iba konkrétne stereotypy o Afrike opísané v scenári úlohy. Tiež by mal zvážiť, čo je stereotyp a aj absenciu kritických prvkov, ktoré umožňujú stereotypom pretrvávať v spoločnosti. Tým, že žiak určí v tejto položke správne odpovede preukáže svoju schopnosť vysvetliť, ako stereotypy vznikajú.

Jednostranný obraz – správna odpoveď na otázku 2:

Správne odpovede: áno, nie, áno, áno, nie. Všetky výroky, ktorých správnou odpoveďou je možnosť Áno poukazujú na skutočnosť, že stereotypy predstavujú široké zovšeobecnenia, v ktorých sa neberú do úvahy individuálne odlišnosti alebo osobné skúsenosti. V stereotypoch, ktoré pretrvávajú nie je miesto na hodnotenie individuálnej identity človeka alebo skúseností, podobne, ako to bolo možné vidieť vo vzťahu Adichieovej a jej spolubývajúcej. V tejto položke je možné vyhodnotiť odpoveď ako správnu alebo čiastočne správnu. Odpoveď bola hodnotená ako čiastočne správna, ak žiak vybral správnu možnosť pre štyri z piatich výrokov. Odpoveď bola hodnotená ako správna, ak žiak vybral správnu možnosť pre všetkých päť výrokov. Ak žiak vybral správnu možnosť pre tri alebo menej výrokov, odpoveď bola hodnotená ako nesprávna. Referenčná úroveň, ktorá je pre túto úlohu uvedená v nasledujúcej tabuľke, sa viaže na odpoveď, ktorá bola hodnotená ako správna.

Jednostranný obraz – charakteristika a zaradenie otázky 2:

Číslo položky	CG123Q02
Kognitívny proces	Vyhodnotiť informáciu, formulovať argumenty a vysvetliť problém/situáciu
Kognitívny proces (podskupina)	Opísať a vysvetliť komplexné situácie alebo problémy
Formát odpovede	Otázka s výberom odpovede
Referenčná úroveň	5

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	20,2 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna	18 %

Jednostranný obraz – otázka 3/4:

PISA 2018

Jednostranný obraz
Otázka 3 / 4

Klikni na jednu alebo viaceré možnosti a odpovedz tak na otázku.

Ktoré z nasledujúcich príkladov najlepšie ukazujú, ako môže sila médií viesť k vytvoreniu jednostranného obrazu o určitej skupine ľudí?

✓ Nezabudni vybrať **jednu alebo viacero** možností.

- ☐ Webové stránky opisujú historické úspechy domorodcov v rámci diskusie o ich kolonizácii cudzou mocnosťou.
- ☐ Článok v časopise poukazuje na mesto v zahraničí s fotkami detí, ktoré sa túlajú po uliciach a žobru o peniaze.
- ☐ Populárna televízna šou ponúka príbehy mužských a ženských osobností z rôznych etníc a v rôznych povolaniach.
- ☐ V novinovom článku sa hovorí, že ženy ako riadiace pracovníčky sú lepšími manažérmi, pretože ženy sú empatickejšie než muži.

Jednostranný obraz – zámer otázky 3:

Táto položka je podobná ako predchádzajúca, a to v tom, že žiak musí nahliadať na stereotypy alebo jednostranný obraz v širších súvislostiach a uvažovať nad tým, ako môžu médiá podporovať tieto dezinformácie. V položke sú opísané štyri príklady mediálneho obsahu a formy. Žiak má vyhodnotiť, ktorá/ktoré z možností môže/-u viesť k vytvoreniu stereotypov.

Jednostranný obraz – správna odpoveď na otázku 3:

Správna odpoveď: B, D. Odpoveď na túto otázku bola vyhodnotená buď ako správna, čiastočne správna, alebo nesprávna. Odpoveď bola hodnotená ako správna, keď žiak vybral obe možnosti **B** aj **D**. Odpoveď bola hodnotená ako čiastočne správna, ak žiak správne vybral jednu možnosť, teda buď iba možnosť B, alebo iba možnosť D. Ak žiak vybral akúkoľvek inú možnosť, odpoveď bola hodnotená ako nesprávna. Tým, že žiak vybral správnu možnosť, preukázal schopnosť identifikovať príklady, ktoré predstavujú komplexný problém informácií o stereotypoch. Referenčná úroveň, ktorá je pre túto úlohu uvedená v nasledujúcej tabuľke, sa viaže na odpoveď, ktorá bola hodnotená ako správna.

Jednostranný obraz – charakteristika a zaradenie otázky 3:

Číslo položky	CG123Q03
Kognitívny proces	Vyhodnotiť informáciu, formulovať argumenty a vysvetliť problém/situáciu
Kognitívny proces (podskupina)	Opísať a vysvetliť komplexné situácie alebo problémy
Formát odpovede	Otázka s viacnásobným výberom odpovede
Referenčná úroveň	5

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	16,1 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna (žiaci, ktorí vybrali len prvú možnosť správne)	15,9 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna (žiaci, ktorí vybrali len druhú možnosť správne)	1,4 %

Jednostranný obraz – otázka 4/4:

PISA 2018

Jednostranný obraz
Otázka 4 / 4

Napiš svoje odpovede na otázky.

Alica vidí mladého muža v roztrhaných šatách, ktorý rýchlo berie ovocie zo stánku na trhovisku a volá na priateľa v jazyku, ktorému Alica nerozumie. Alica znechutene zakričí, že cudzinci nemajú žiadnu úctu k pravidlám spoločnosti a že by sa mali zamestnať, aby si mohli zaplatiť svoju vlastnú obživu.

Akú domnienku si Alica vytvorila o tomto mladom mužovi na základe toho, čo vypozerovala?

Vysvetli, prečo by táto domnienka mohla byť nesprávna.

Jednostranný obraz – zámer otázky 4:

V tejto časti sa nachádza krátky text o Alici, ktorá na trhovisku vidí mladého muža a pozoruje jeho vzhľad a správanie. Text ďalej opisuje, ako Alica mladého muža vníma. Položka sa skladá z dvoch samostatne hodnotených otázok s tvorbou odpovede. V prvej otázke sa od žiaka vyžaduje, aby si prečítal text a jednoducho vlastnými slovami opísal, akú domnienku si o tomto mladom mužovi Alica vytvorila. Tvorcovia testu identifikovali päť možných domnienok vychádzajúcich z informácií priamo uvedených v krátkom texte, ktoré možno považovať za správne. Opis správnych odpovedí je uvedený pod tabuľkou.

Jednostranný obraz – charakteristika a zaradenie otázky:

Číslo položky	CG123Q04
Kognitívny proces	Vyhodnotiť informáciu, formulovať argumenty a vysvetliť problém/situáciu
Kognitívny proces (podskupina)	Opísať a vysvetliť komplexné situácie alebo problémy
Formát odpovede	Otázka s tvorbou odpovede – hodnotená expertom
Referenčná úroveň	1

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	79,3 %
--	--------

Jednostranný obraz – správna odpoveď na otázku 4:

- Kód 1: Žiak uvedie jednu z nasledujúcich domnienok o mladom mužovi:
1. Mladý muž je cudzinec.
 2. Mladý muž je chudobný alebo nemôže zaplatiť za jedlo.
 3. Mladý muž nemá prácu.
 4. Mladý muž kradne.
 5. Mladý muž nemá (alebo cudzinci nemajú) žiadnu úctu k pravidlám spoločnosti.
 - Myslí si, že je cudzí. [1]
 - Myslí si, že je chudobný. [2]
 - Nemôže za jedlo zaplatiť. [2]
 - Myslí si, že nemá prácu. [3]
 - Za ovocie nezaplatil. [4]
 - Myslí si, že nerešpektuje pravidlá. [5 – táto odpoveď zahŕňa informáciu z otázky, avšak v tomto prípade ju akceptujeme ako dôkaz toho, že žiak správne identifikoval Alicinu domnienku.]
 - Nebol dobre vychovaný. [5 – toto je akceptovateľná parafráza pre „žiadnu úctu k pravidlám spoločnosti“.]

Jednostranný obraz – nesprávna odpoveď na otázku 4:

- Kód 0: Žiak uvedie domnienku alebo pozorovanie týkajúce sa Alice.
- Je proti nemu zaujatá.
 - Je rasistka.
- ALEBO: Žiak uvedie nesprávnu, nejasnú, nepostačujúcu alebo irelevantnú odpoveď. Domnienky, ktoré sa priamo neviažu na text alebo s ním úzko nesúvisia, sa považujú za nesprávne.
- Jeho kamarát je zlodej. [Nesprávna interpretácia]
 - Vytvorila si domnienku. [Opakovanie informácie z otázky]
 - Je z menšiny. [Predpoklad nie je založený na texte a presahuje hranice domnienky, ktorú si Alica vytvorila.]
 - Mladý muž pozná osobu, na ktorú kričí. [Nesprávne – toto nie je domnienka. V texte je priamo uvedené, že kričí na kamaráta.]

Jednostranný obraz – otázka 4/4:

PISA 2018

Jednostranný obraz
Otázka 4 / 4

Napiš svoje odpovede na otázky.

Alica vidí mladého muža v roztrhaných šatách, ktorý rýchlo berie ovocie zo stánku na trhovisku a volá na priateľa v jazyku, ktorému Alica nerozumie. Alica znechutene zakričí, že cudzinci nemajú žiadnu úctu k pravidlám spoločnosti a že by sa mali zamestnať, aby si mohli zaplatiť svoju vlastnú obživu.

Akú domnienku si Alica vytvorila o tomto mladom mužovi na základe toho, čo vypozerovala?

Vysvetli, prečo by táto domnienka mohla byť nesprávna.

Jednostranný obraz – zámer otázky 4:

Po tom, čo žiak uviedol, akú domnienku si Alica podľa krátkeho textu vytvorila, má v ďalšej časti položky vysvetliť, prečo by táto domnienka mohla byť nesprávna. Aby mohla byť odpoveď žiaka hodnotená ako správna, žiak by mal uviesť konkrétnejšiu odpoveď, ktorou vysvetlí domnienku uvedenú v predchádzajúcom rámčeku. Napríklad, ak v prvom rámčeku uvedie domnienku: „Mladý muž kradne.“ Vysvetlením toho, prečo by táto domnienka mohla byť nesprávna, môže byť odpoveď: „Muž možno už za ovocie predtým zaplatil.“ Odpoveď žiaka môže byť hodnotená ako správna tiež vtedy, keď je jeho odpoveď na otázku všeobecnejšia, teda odpoveď, ktorou sa vyjadruje k problému vytvárania domnienok, ako napríklad: „Alica súdila muža bez toho, aby mala o ňom dostatok informácií.“ Oba vyššie uvedené typy odpovedí boli hodnotené ako správna odpoveď. Hodnotitelia však odpovediam pridelili okrem kódu pre správnu odpoveď aj dodatočný kód, pomocou ktorého mohli výskumníci identifikovať a ďalej skúmať odlišnosti medzi žiakmi s rôznym prístupom k odpovedi na túto otázku. (Pozn.: ide o tzv. dvojciferné kódovanie).

Jednostranný obraz – charakteristika a zaradenie otázky 4:

Číslo položky	CG123Q05
Kognitívny proces	Vyhodnotiť informáciu, formulovať argumenty a vysvetliť problém/situáciu
Kognitívny proces (podskupina)	Opísať a vysvetliť komplexné situácie alebo problémy
Formát odpovede	Otázka s tvorbou odpovede – hodnotená expertom
Referenčná úroveň	2

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	31,7 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna	18,1 %

Jednostranný obraz – správna odpoveď na otázku 4:

Kód 11: Žiak uvedie vysvetlenie, ktoré sa viaže na konkrétnu domnienku z predchádzajúcej otázky CG123Q04 a zároveň opíše, prečo by mohla byť táto domnienka nesprávna. Vysvetlenie môže poskytnúť ďalšiu interpretáciu správania, ktoré Alica videla, alebo vyvráti Alicine domnienky.

1. domnienka: Mladý muž je cudzinec. Vysvetlenie sa musí zamerať na jazyk, ktorým hovorí.
2. domnienka: Mladý muž je chudobný alebo nemôže zaplatiť za jedlo. Vysvetlenie sa musí zamerať na jeho roztrhané oblečenie, ALEBO na to, že berie ovocie.
3. domnienka: Mladý muž nemá prácu. Vysvetlenie sa musí zamerať na jeho roztrhané oblečenie, ALEBO na to, že berie ovocie.
4. domnienka: Mladý muž kradne. Vysvetlenie sa musí zamerať na to, že berie ovocie.
5. domnienka: Mladý muž nemá (alebo cudzinci nemajú) žiadnu úctu k pravidlám spoločnosti. Vysvetlenie sa musí zamerať na to, že berie ovocie.
 - Iba preto, že hovorí iným jazykom, to ešte nemusí znamenať, že je cudzinec. [1]
 - Môže rozprávať viac ako jedným jazykom. [1]
 - Mohol sa narodiť v tejto krajine, ale hovorí iným jazykom. [1]
 - Možno je to nový štýl mladých ľudí nosiť roztrhané oblečenie. [2]
 - Mohol pracovať v stánku s ovocím. [2]
 - Majiteľ stánku mu mohol dovoliť zobrať si ovocie. [2]
 - Mohol práve žiadať svojho kamaráta, aby mu pomohol zaplatiť za ovocie. [2]
 - Môže nosiť roztrhané oblečenie kvôli tomu, kde pracuje. [3]
 - Iba preto, že si berie ovocie, to neznamená, že nepracuje. [3]
 - Možno má prácu, ktorá nie je dobre platená, a nemohol si dovoliť kúpiť jedlo, ktoré potrebuje. [4]
 - Mohol poznať majiteľa stánku s ovocím a ten mu dovolil zobrať si ovocie. [4 alebo 5]
 - Jeho rodina možno vlastní stánok s ovocím. [4 alebo 5]

Kód 12: Žiak uvedie všeobecné vysvetlenie, ktorým opíše možný problém vytvárania domnienok.

- Nemá dost informácií o tomto mladom mužovi, aby si mohla vytvoriť nejakú domnienku.
- Príliš zovšeobecňuje.
- Škatuľkuje ho. [*„Škatuľkovanie“ je typom zovšeobecňovania.*]
- Je rasistka. [*Súdenie ľudí na základe rasy je konkrétny typ zovšeobecňovania. Súvisiace pojmy, ako napr. diskriminácia, predsudky atď., sú v tomto prípade akceptovateľné.*]
- So svojím úsudkom sa veľmi ponáhľa (bez toho, aby mala dostatok informácií/bez toho, aby poznala tohto mladého muža alebo sa s ním rozprávala.)
- Súdi ho.
- Pre jeho správanie môže byť nejaké iné vysvetlenie.
- Vytvorila si o ňom jednostranný obraz.

ALEBO: Žiak uvedie všeobecné vysvetlenie toho, prečo môže byť domnienka o mladom mužovi vychádzajúca z pozorovania jeho správania nesprávna.

- Môže sa správať takto preto, že má nejaké postihnutie.
- Možno sa chce pred kamarátom len ukázať.

Jednostranný obraz – nesprávna odpoveď na otázku 4:

Kód 00: Žiak uvedie vysvetlenie, ktoré je irelevantné vzhľadom na domnienku, ktorú uviedol v predchádzajúcej otázke: CG123Q04.

- Možno si myslí, že roztrhané oblečenie je cool. [*Ak bude toto vysvetlenie priradené k domnienke, že mladý muž je cudzinec, alebo, že nemá úctu k pravidlám spoločnosti, bude považované za irelevantné.*]
- Mohol by byť dvojjazyčný. [*Ak bude toto vysvetlenie priradené k domnienke, že mladý muž je chudobný, nemá prácu, alebo, že kradne, bude považované za irelevantné.*]

ALEBO: Žiak uvedie vysvetlenie, ktoré je nesprávne, nejasné alebo nepostačujúce.

- Jeho oblečenie nie je práve roztrhané. [*Nesprávne – v texte sa uvádza, že muž má roztrhané oblečenie.*]
- Nepozná pravidlá. [*Nepostačujúce.*]
- Možno nemá prácu. [*Nepostačujúce – neuvádza vysvetlenie pre domnienku 3 (mladý muž nemá prácu). Vysvetlenia, ktoré sú iba opakom domnienky uvedenej v predchádzajúcej odpovedi CG123Q04 sú nepostačujúce.*]
- Mohol by byť nechutný, lebo sa práve necíti dobre. [*Uvádza vysvetlenie, ktoré je špecifické pre domnienku k predchádzajúcej otázke, ktorá však nie je uvedená v zozname domnienok pri kóde 11.*]

ALEBO: Žiak uvedie všeobecné vysvetlenie, ktoré je nesprávne, nejasné, nepostačujúce alebo irelevantné, ktoré opisuje problém vo vytváraní domnienok.

- Domnienky sú zlé. [*Irelevantné.*]
- Domnienky bývajú zvyčajne nepravdivé. [*Nepostačujúce – neuvádza sa vysvetlenie.*]

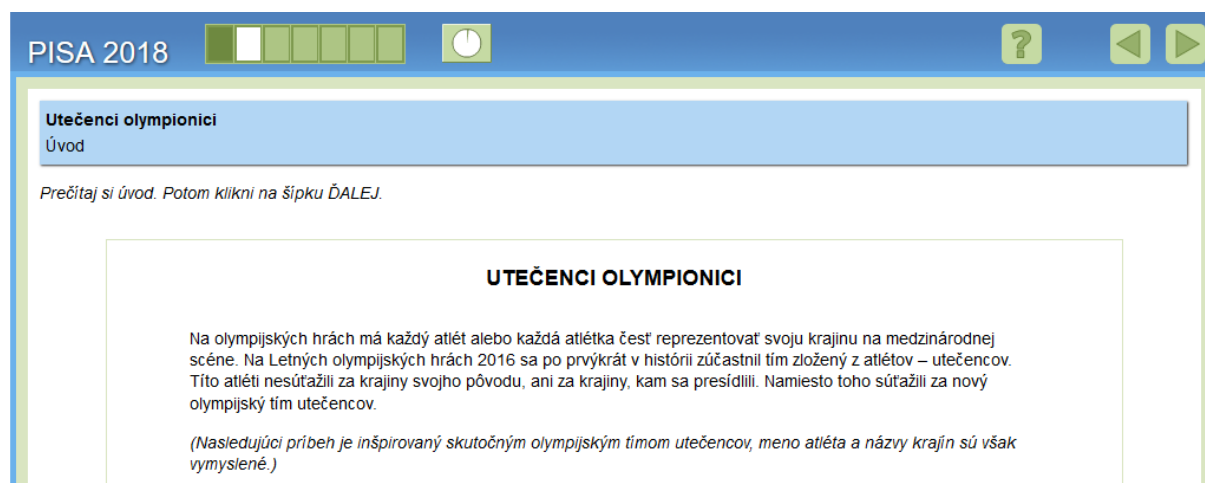
- Práve sa s ním stretla. *[Nesprávne – podľa textu Alica mladého muža nestretla.]*
- Je príliš skoro. *[Nejasné.]*

ALEBO: Žiak uvedie všeobecné vysvetlenie, ktoré je nesprávne, nejasné, nepostačujúce alebo irelevantné, ktoré sa viaže na správanie mladého muža.

- Machruje. *[Nejasné.]*
- K svojej rodine môže byť dobrý. *[Irelevantné.]*
- Možno je len iný. *[Nejasné.]*

Utečenci olympionici

Utečenci olympionici – Úvodná obrazovka:

Utečenci olympionici – zámer úlohy:

Súčasťou tejto úlohy je úvodná obrazovka, ktorá poskytuje žiakovi základné informácie o kontexte – o olympijskom tíme utečencov, ktorý sa po prvýkrát zúčastnil na letných olympijských hrách v roku 2016. Tvorcovia testu predpokladali, že nie pre všetkých žiakov, ktorí sa na teste zúčastňujú, je táto téma známa, preto považovali za dôležité poskytnúť východisko pre úlohu všetkým žiakom tak, aby mal každý zo žiakov teda informácie o tom, čoho sa úloha bude týkať. Tým chceli autori testu zabezpečiť, aby žiaden zo žiakov nebol pri riešení úlohy znevýhodnený nedostatkom relevantných informácií. V ostatných častiach úlohy vystupujú fiktívne postavy, ktoré boli súčasťou olympijského tímu utečencov.

Podnet pre túto úlohu (nachádza sa na nasledujúcej strane) predstavuje atléta Félix, ktorý zo svojej vlasti utiekol a teraz žije v inej krajine ako utečenec. Predtým ako z krajiny utiekol, absolvoval svoje atletické tréningy vo svojej rodnej krajine a teraz trénuje v novej krajine, kde žije. Z podnetu sa žiak dozvie, že Félix sa zúčastnil na olympijských hrách za tím utečencov a vyhral medailu. V podnete sa nachádza rozhovor, kde Félix rozpráva o tom, čo cítil, keď prijímal medailu za olympijský tím utečencov, namiesto toho, aby prijal cenu za svoju rodnú krajinu alebo za krajinu, v ktorej momentálne žije. Na konci rozhovoru sa žiak dozvie, že na sociálnych sieťach sa o jeho rozhodnutí rozvírila diskusia. Obsahom sa táto úloha zaraďuje do oblasti *Inštitúcie, konflikty a ľudské práva* a do podoblasti *Všeobecné ľudské práva a miestne tradície*.

Utečenci olympionici – otázka 1/5:

PISA 2018

Utečenci olympionici

Otázka 1 / 5

Použi informácie z materiálu „Utečenci olympionici“ na pravej strane. Klikni na niektoré z možností v tabuľke a odpovedz tak na otázku.

Športový redaktor píše článok o Félixovi a o debate okolo medaily, ktorú získal.

Boli by nasledujúce zdroje podstatné pre článok redaktora? Klikni buď na **Áno**, alebo **Nie** pri každom zdroji.

Bol by tento zdroj podstatný pre článok redaktora?	Áno	Nie
komentáre od rôznych ľudí, ktorí sa zúčastnili debaty na sociálnych sieťach	☐	☐
blogy ostatných olympijských atlétov o ich osobných skúsenostiach na týchto hrách	☐	☐
rozhovor, ktorý reportér nahral s Félixom o jeho olympijskej skúsenosti	☐	☐

UTEČENCI OLYMPIONICI

Félix je športovec v ľahkej atletike, ktorý nemohol súťažiť za svoju domácu krajinu Gondasko. Z Gondaska utiekol pred vojnou a prenasledovaním, a ako utečenec sa usadil v krajine Latónsko, kde žije a posledné tri roky trénuje. Vo svojej športovej disciplíne súťažil a získal medailu ako člen olympijského tímu utečencov.

Po návrate z olympiády do Latónska sa Félix objavil v národnom televíznom programe, aby hovoril o svojej skúsenosti z účasti na olympijských hrách. Toto je časť z rozhovoru.

Moderátor: „Keby ste si mohli vybrať, či budete reprezentovať Latónsko, alebo Gondasko, ktorú krajinu by ste si boli vybrali?“

Félix: „Mal by som problém si vybrať, ktorú krajinu reprezentovať. Ako dieťa som sníval o tom, že budem na olympiáde reprezentovať Gondasko, lenže bez podpory Latónska by som nezažil olympijské hry 2016, niečo v nich ešte aj súťažil.“

Moderátor: „Nemyslite si teda, že túto medailu by si zaslúžila krajina, v ktorej žijete teraz, ako poďakovanie za všetko, čo vám poskytla?“

Félix: „Rozhodol som sa prijať túto medailu pre olympijský tím utečencov. O svoj úspech sa však delím s občanmi Latónska aj s každým v Gondasku, aby som tak dal najavo, že som si vedomý podpory, ktorú mi obidve krajiny poskytli.“

Po odvysielaní rozhovoru s Félixom sa na sociálnych sieťach rozvíjala debata o Félixovom rozhodnutí. Niektorí ľudia tvrdili, že medaila by mala patriť jeho hostiteľskej krajine Latónsko, zatiaľ čo iní tvrdili, že by mala patriť jeho domovskej krajine, Gondasku.

Utečenci olympionici – zámer otázky 1:

V tejto položke musí žiak zvážiť, aký cieľ má športový redaktor, ktorý píše článok o Félixovi a debate okolo olympijskej medaily, ktorú získal. Od žiaka sa vyžaduje, aby hodnotil, či sú tri rôzne zdroje relevantnými zdrojmi informácií pre tento článok. Ak žiak správne určí, ktorý zo zdrojov je relevantný a ktorý nie, preukáže schopnosť vyhodnotiť a vybrať informačné zdroje.

Utečenci olympionici – správna odpoveď na otázku 1:

Správne odpovede: áno, nie, áno. Odpoveď žiaka bola vyhodnotená ako správna, ak žiak vybral všetky možnosti správne.

Utečenci olympionici – charakteristika a zaradenie otázky 1:

<i>Číslo položky</i>	CG134Q01
<i>Kognitívny proces</i>	Vyhodnotiť informáciu, formulovať argumenty a vysvetliť problém/situáciu
<i>Kognitívny proces (podskupina)</i>	Vybrať zdroje
<i>Formát odpovede</i>	Otázka s výberom odpovede
<i>Referenčná úroveň</i>	5

<i>Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna</i>	33,4 %
---	---------------

Utečenci olympionici – otázka 2/5:

PISA 2018

Utečenci olympionici
Otázka 2 / 5

Použi informácie z materiálu „Utečenci olympionici“ na pravej strane. Klikni na jednu z možností a odpovedz tak na otázku.

Niektorí ľudia z Félixovej hostiteľskej krajiny Latónsko tvrdia, že medaila by mala patriť ich krajine.

Ktorý z nasledujúcich výrokov by najlepšie podporil ich tvrdenie?

- ☐ Latónsko nikdy nezískalo medailu v ľahkej atletike, takže by mu mala patriť Félixova medaila, aj keď nie je jeho občanom.
- ☐ Latónsko udelilo Félixovi status utečenca, keď utiekol z Gondaska, vďaka čomu sa kvalifikoval do olympijského tímu utečencov.
- ☐ Latónsko podporovalo Félixu tím, že mu poskytlo tréningové priestory, financie a príležitosť súťažiť na olympijských hrách.
- ☐ Príklad Latónska by mohol povzbudiť aj iné krajiny v prijímaní utečencov, pretože ak tak spravja, zvýšia sa týmto krajinám šance na získanie medaily.

UTEČENCI OLYMPIONICI

Félix je športovec v ľahkej atletike, ktorý nemohol súťažiť za svoju domácu krajinu Gondasko. Z Gondaska utiekol pred vojnou a prenasledovaním, a ako utečenec sa usadil v krajine Latónsko, kde žije a posledné tri roky trénuje. Vo svojej športovej disciplíne súťažil a získal medailu ako člen olympijského tímu utečencov.

Po návrate z olympiády do Latónska sa Félix objavil v národnom televíznom programe, aby hovoril o svojej skúsenosti z účasti na olympijských hrách. Toto je časť z rozhovoru.

Moderátor: „Keby ste si mohli vybrať, či budete reprezentovať Latónsko, alebo Gondasko, ktorú krajinu by ste si boli vybrali?“

Félix: „Mal by som problém si vybrať, ktorú krajinu reprezentovať. Ako dieťa som sníval o tom, že budem na olympiáde reprezentovať Gondasko, lenže bez podpory Latónska by som nezažil olympijské hry 2016, nieto v nich ešte aj súťažil.“

Moderátor: „Nemyslite si teda, že túto medailu by si zaslúžila krajina, v ktorej žijete teraz, ako poďakovanie za všetko, čo vám poskytla?“

Félix: „Rozhodol som sa prijať túto medailu pre olympijský tím utečencov. O svoj úspech sa však delím s občanmi Latónska aj s každým v Gondasku, aby som tak dal najavo, že som si vedomý podpory, ktorú mi obidve krajiny poskytli.“

Po odvysielaní rozhovoru s Félixom sa na sociálnych sieťach rozvírila debata o Félixovom rozhodnutí. Niektorí ľudia tvrdili, že medaila by mala patriť jeho hostiteľskej krajine Latónsko, zatiaľ čo iní tvrdili, že by mala patriť jeho domovskej krajine, Gondasku.

Utečenci olympionici – zámer otázky 2:

V tejto položke sa od žiaka vyžaduje, aby zvážil pohľad niektorých obyvateľov Latónska, kde má Félix status utečenca, ktorí majú pocit, že medaila by mala patriť ich krajine.

Utečenci olympionici – správna odpoveď na otázku 2:

Správna odpoveď: C, pretože tento výrok najlepšie podporuje ich tvrdenie – mal by byť zaviazaný Latónsku, že ho podporovali v tréningových aktivitách, vďaka čomu olympijskú medailu získal. Ostatné odpovede sa nevzťahujú na scenár, ktorý je v podniete opísaný, alebo sa v nich nezohľadňuje perspektíva ľudí z uvedeného textu.

Utečenci olympionici – charakteristika a zaradenie otázky 2:

Číslo položky	CG134Q02
Kognitívny proces	Identifikovať a analyzovať rôzne perspektívy
Kognitívny proces (podskupina)	Rozlíšiť perspektívy
Formát odpovede	Otázka s jednoduchým výberom odpovede
Referenčná úroveň	3

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	64,4 %
--	---------------

Utečenci olympionici – otázka 3/5:

PISA 2018

Utečenci olympionici
Otázka 3 / 5

Použi informácie z materiálu „Utečenci olympionici“ na pravej strane. Klikni na jednu z možností a odpovedz tak na otázku.

Niektorí ľudia z Félixovej domovskej krajiny Gondasko tvrdia, že medaila by mala patriť ich krajine.

Ktorý z nasledujúcich výrokov by najlepšie podporil ich tvrdenie?

- ☐ Gondasko by mohlo využiť medailu na odvrátenie pozornosti od konfliktu na území krajiny.
- ☐ Gondasko je Félixova domovská krajina a on je stále jej občanom.
- ☐ Gondasko prišlo o výborného atlétu, keď Félix odišiel, preto by malo dostať medailu ako kompenzáciu.
- ☐ Gondasko by mohlo motivovať budúcich atlétov k účasti na olympijských hrách, keby malo Félixovu medailu.

UTEČENCI OLYMPIONICI

Félix je športovec v ľahkej atletike, ktorý nemohol súťažiť za svoju domácu krajinu Gondasko. Z Gondaska utiekol pred vojnou a prenasledovaním, a ako utečenec sa usadil v krajine Latónsko, kde žije a posledné tri roky trénuje. Vo svojej športovej disciplíne súťažil a získal medailu ako člen olympijského tímu utečencov.

Po návrate z olympiády do Latónska sa Félix objavil v národnom televíznom programe, aby hovoril o svojej skúsenosti z účasti na olympijských hrách. Toto je časť z rozhovoru.

Moderátor: „Keby ste si mohli vybrať, či budete reprezentovať Latónsko, alebo Gondasko, ktorú krajinu by ste si boli vybrali?“

Félix: „Mal by som problém si vybrať, ktorú krajinu reprezentovať. Ako dieťa som snival o tom, že budem na olympiáde reprezentovať Gondasko, lenže bez podpory Latónska by som nezažil olympijské hry 2016, niečo v nich ešte aj súťažil.“

Moderátor: „Nemyslíte si teda, že túto medailu by si zaslúžila krajina, v ktorej žijete teraz, ako poďakovanie za všetko, čo vám poskytla?“

Félix: „Rozhodol som sa prijať túto medailu pre olympijský tím utečencov. O svoj úspech sa však delím s občanmi Latónska aj s každým v Gondasku, aby som tak dal najavo, že som si vedomý podpory, ktorú mi obidve krajiny poskytli.“

Po odvysielaní rozhovoru s Félixom sa na sociálnych sieťach rozvírila debata o Félixovom rozhodnutí. Niektorí ľudia tvrdili, že medaila by mala patriť jeho hostiteľskej krajine Latónsko, zatiaľ čo iní tvrdili, že by mala patriť jeho domovskej krajine, Gondasku.

Utečenci olympionici – zámer otázky 3:

Táto položka je podobná predchádzajúcej, avšak v tomto prípade má žiak zvážiť pohľad niektorých obyvateľov Félixovej domovskej krajiny – Gondaska.

Utečenci olympionici – správna odpoveď na otázku 3:

Správna odpoveď: B, ktorá najlepšie vyjadruje ich pohľad.

Utečenci olympionici – charakteristika a zaradenie otázky 3:

Číslo položky	CG134Q03
Kognitívny proces	Identifikovať a analyzovať rôzne perspektívy
Kognitívny proces (podskupina)	Rozlíšiť perspektívy
Formát odpovede	Otázka s jednoduchým výberom odpovede
Referenčná úroveň	2

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	47 %
--	------

Utečenci olympionici – otázka 4/5:

PISA 2018

Utečenci olympionici
Otázka 4 / 5

Použijte informácie z materiálu „Utečenci olympionici“ na pravej strane. Klikni na jednu alebo viac možností a odpovedz tak na otázku.

Občan Latónska pridal na sociálnu sieť nasledujúci výrok:

„Som presvedčený, že by Félix mal dať medailu Latónsku. Je utečencom v našej krajine. Prijali sme ho, keď utiekol z domova. Keby bol zostal vo svojej krajine, určite by tam bol zahynul. Každý vie, akí sú gondaskí vojaci brutálni. Na jeho úspechu má zásluhu Latónsko: poskyto mu výborných trénerov a tréningové priestory, nehovoriac o finančnom zázemí, ktoré dostával počas uplynulých troch rokov. Keby zostal v Gondasku, určite by sa na olympiádu nedostal. Tú medailu Latónsku dlhuje.“

Ktoré z nasledujúcich výrokov uvedených v tomto príspevku sú skôr názory než fakty?

✓ Nezabudni vybrať **jednu alebo viac** možností.

☐ „Je utečencom v našej krajine.“

☐ „Prijali sme ho, keď utiekol z domova.“

☐ „Keby bol zostal vo svojej krajine, určite by tam bol zahynul.“

☐ „Každý vie, akí sú gondaskí vojaci brutálni.“

UTEČENCI OLYMPIONICI

Félix je športovec v ľahkej atletike, ktorý nemohol súťažiť za svoju domácu krajinu Gondasko. Z Gondaska utiekol pred vojnou a prenasledovaním, a ako utečenec sa usadil v krajine Latónsko, kde žije a posledné tri roky trénuje. Vo svojej športovej disciplíne súťažil a získal medailu ako člen olympijského tímu utečencov.

Po návrate z olympiády do Latónska sa Félix objavil v národnom televíznom programe, aby hovoril o svojej skúsenosti z účasti na olympijských hrách. Toto je časť z rozhovoru.

 Moderátor: „Keby ste si mohli vybrať, či budete reprezentovať Latónsko, alebo Gondasko, ktorú krajinu by ste si boli vybrali?“

 Félix: „Mal by som problém si vybrať, ktorú krajinu reprezentovať. Ako dieťa som sníval o tom, že budem na olympiáde reprezentovať Gondasko, lenže bez podpory Latónska by som nezažil olympijské hry 2016, nieto v nich ešte aj súťažil.“

 Moderátor: „Nemyslite si teda, že túto medailu by si zaslúžila krajina, v ktorej žijete teraz, ako poďakovanie za všetko, čo vám poskytla?“

 Félix: „Rozhodol som sa prijať túto medailu pre olympijský tím utečencov. O svoj úspech sa však delím s občanmi Latónska aj s každým v Gondasku, aby som tak dal najavo, že som si vedomý podpory, ktorú mi obidve krajiny poskytli.“

Po odvysielaní rozhovoru s Félixom sa na sociálnych sieťach rozvírila debata o Félixovom rozhodnutí. Niektorí ľudia tvrdili, že medaila by mala patriť jeho hostiteľskej krajine Latónsko, zatiaľ čo iní tvrdili, že by mala patriť jeho domovskej krajine, Gondasku.

Utečenci olympionici – zámer otázky 4:

Táto položka predstavuje žiakovi krátky text – príspevok na sociálnej sieti. V tomto príspevku autor uviedol niekoľko výrokov, ktorými podporil argument, že medaila by mala patriť Latónsku, krajine, v ktorej Félix žije. Úlohou žiaka je posúdiť štyri výroky z tohto príspevku a určiť, ktoré z nich sú skôr názorom ako faktom.

Utečenci olympionici – správna odpoveď na otázku 4:

Správna odpoveď: C a D. Odpoveď je hodnotená ako správna, ak žiak správne vyberie obe možnosti. Odpoveď je hodnotená ako čiastočne správna, ak žiak vyberie buď iba možnosť C, alebo iba možnosť D. Ak žiak vyberie akúkoľvek inú možnosť, odpoveď je hodnotená ako nesprávna. Žiak musí pri odpovedaní na otázku veľmi pozorne zvážiť, či je výrok skutočne faktom, alebo už prekračuje hranicu faktú a ide skôr o názor autora. Týmto spôsobom musí žiak zvážiť spoľahlivosť výrokov, ktoré súvisia s kognitívnym procesom (podskupina) *Hodnotenie zdrojov*.

Utečenci olympionici – charakteristika a zaradenie otázky:

Číslo položky	CG134Q04
Kognitívny proces	Vyhodnotiť informáciu, formulovať argumenty a vysvetliť problém/situáciu
Kognitívny proces (podskupina)	Hodnotenie zdrojov (spoľahlivosť a relevancia)
Formát odpovede	Otázka s viacnásobným výberom odpovede
Referenčná úroveň	3

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	50 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna (žiaci, ktorí vybrali len prvú možnosť správne)	9,5 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna (žiaci, ktorí vybrali len druhú možnosť správne)	1,7 %

Utečenci olympionici – otázka 5/5:

PISA 2018

?
◀ ▶

Utečenci olympionici
Otázka 5 / 5

Použi informácie z materiálu „Utečenci olympionici“ na pravej strane. Napiš svoju odpoveď na otázku.

Napiš jeden z dôvodov, prečo by si Félix mohol myslieť, že bolo vhodnejšie prijať medailu v mene olympijského tímu utečencov než v mene Latónska alebo Gondaska.

UTEČENCI OLYMPIONICI

Félix je športovec v ľahkej atletike, ktorý nemohol súťažiť za svoju domácu krajinu Gondasko. Z Gondaska utiekol pred vojnou a prenasledovaním, a ako utečenec sa usadil v krajine Latónsko, kde žije a posledné tri roky trénuje. Vo svojej športovej disciplíne súťažil a získal medailu ako člen olympijského tímu utečencov.

Po návrate z olympiády do Latónska sa Félix objavil v národnom televíznom programe, aby hovoril o svojej skúsenosti z účasti na olympijských hrách. Toto je časť z rozhovoru.

Moderátor: „Keby ste si mohli vybrať, či budete reprezentovať Latónsko, alebo Gondasko, ktorú krajinu by ste si boli vybrali?“

Félix: „Mal by som problém si vybrať, ktorú krajinu reprezentovať. Ako dieťa som snívaj o tom, že budem na olympiáde reprezentovať Gondasko, lenže bez podpory Latónska by som nezažil olympijské hry 2016, nieto v nich ešte aj súťažil.“

Moderátor: „Nemyslíte si teda, že túto medailu by si zaslúžila krajina, v ktorej žijete teraz, ako poďakovanie za všetko, čo vám poskytla?“

Félix: „Rozhodol som sa prijať túto medailu pre olympijský tím utečencov. O svoj úspech sa však delím s občanmi Latónska aj s každým v Gondasku, aby som tak dal najavo, že som si vedomý podpory, ktorú mi obidve krajiny poskytli.“

Po odvysielaní rozhovoru s Félixom sa na sociálnych sieťach rozvírila debata o Félixovom rozhodnutí. Niektorí ľudia tvrdili, že medaila by mala patriť jeho hostiteľskej krajine Latónsko, zatiaľ čo iní tvrdili, že by mala patriť jeho domovskej krajine, Gondasku.

Utečenci olympionici – zámer otázky 5:

V poslednej položke tejto úlohy musí žiak na základe informácií poskytnutých v podnete zhodnotiť Félixov pohľad, prejsť nad rámec informácií explicitne poskytnutých v texte a uviesť Félixov dôvod, pre ktorý by si mohol myslieť, že by bolo vhodnejšie prijať medailu za olympijský tím utečencov. Félix nikdy priamo neuvádza, prečo sa takto rozhodol alebo, prečo si myslel, že by to bolo vhodnejšie. Odpoveď na túto otázku s tvorbou odpovede sa hodnotí ako správna alebo čiastočne správna. Za čiastočne správnu odpoveď sa považuje taká odpoveď, ktorá sa odvoláva na doslovné porozumenie alebo faktické poňatie odpovede, v ktorej sa žiak zameria len na fakt, že Félix je utečenec. Odpoveď tohto typu je možné technicky považovať za správnu, ale nie je v nej badateľný pokus žiaka vyjadriť Félixov pohľad a uviesť odpoveď, v ktorej by vyjadril, prečo cíti, že jeho rozhodnutie bolo tým najvhodnejším.

Utečenci olympionici – charakteristika a zaradenie otázky 5:

Číslo položky	CG134Q05
Kognitívny proces	Identifikovať a analyzovať rôzne perspektívy
Kognitívny proces (podskupina)	Rozlíšiť perspektívy
Formát odpovede	Otázka s tvorbou odpovede – hodnotená expertom
Referenčná úroveň	4

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	39,7 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna	10,8 %

Utečenci olympionici – správna odpoveď na otázku 5:

Kód 2: Žiak sa vo svojej odpovedi odvolá na jeden z nasledujúcich dôvodov, prečo by Félix mohol chcieť prijať medailu za olympijský tím utečencov.

1. Pomohlo to vyriešiť jeho vnútorný konflikt o tom, ktorú krajinu reprezentovať. (Poznámka – tento dôvod sa odvoláva na Félixov vnútorný konflikt, nie na konflikt medzi Latónskom a Gondaskom.)
2. Vyjadruje finančnú, emocionálnu a/alebo tréningovú podporu olympijského tímu utečencov. (Všimnite si, že táto informácia sa v interview nenachádza, ale je fakticky správne predpokladať, že olympijský tím utečencov poskytol svojim atlétom podporu. Žiaci môžu disponovať znalosťou tohto faktu z iných zdrojov a v tomto prípade je prijateľné aplikovať svoje znalosti týmto spôsobom.)
3. Je inšpiráciou pre iných utečencov.
 - Neexistoval pre neho dobrý spôsob ako sa rozhodnúť medzi Latónskom a Gondaskom. [1]
 - Mohol by dve krajiny nazývať domovom. [1]
 - Chcel ju zdieľať s oboma krajinami. [1]
 - Nechcel uraziť ani jednu krajinu. [1]
 - Bolo pre neho ťažké rozhodnúť sa. [1 – minimálna odpoveď]
 - Bol to Félixov tréning s olympijským tímom utečencov, ktorý ho priamo podporil, aby vyhral zlatú medailu. [2]
 - Zrejme sa cítil podporený ľuďmi, ktorí išli za rovnakou vecou, ako on. [2]
 - Félix by mal prijať medailu za tím, pretože to podporí iných utečencov. [3]

Čiastočne správna odpoveď

Kód 1: Žiak sa vo svojej odpovedi odvolá na Félixov status utečenca alebo na to, že súťažil za olympijský tím utečencov.

- Felix je utečenec, takže olympijský tím utečencov najlepšie vyjadruje to, v akej je situácii.
- Súťažil za olympijský tím utečencov.
- Bol utečenec.

Utečenci olympionici – nesprávna odpoveď na otázku 5:

Kód 0: Žiak uvedie nesprávnu, nejasnú, nepostačujúcu alebo irelevantnú odpoveď.

- Bolo to preňho ťažké. [Nepostačujúce.]
- Bol hrdý na medailu, ktorú vyhral. [Irelevantné.]
- Bola to jeho voľba. [Nepostačujúce.]
- Prijal medailu za olympijský tím utečencov. [Opakovanie informácie z otázky.]
- Stále bol občanom Gondaska. [Irelevantné.]
- Myslel si, že keď dá medailu iba jednej krajine, môže to spôsobiť, že tieto krajiny budú mať medzi sebou zlé vťahy. [Nesprávne – toto zhrnutie nemá podporu v texte.]

Etické oblečenie

Táto úloha predstavuje žiakom koncept trendovej rýchlej módy. Ide o oblečenie, ktoré je lacné, má nižšiu kvalitu a je možné dostať ho na pulty predajní dostatočne rýchlo, aby odrážalo najnovšie módné trendy. Nepredpokladá sa, že zákazníci budú nosiť toto oblečenie dlhšie ako jednu sezónu. Naopak, je pravdepodobnejšie, že keď toto oblečenie už nebude moderné, vyhodí sa alebo sa niekomu daruje. Žiaci sa tiež dozvedajú o koncepte, ktorý je alternatívou k rýchlej móde: trvácne oblečenie. Trvácne oblečenie je drahšie, kvalitnejšie a očakáva sa, ľudia ho budú používať dlhší čas. V texte sa tiež žiaci oboznámia s tromi princípmi výroby etického oblečenia. V rámci tejto úlohy sa od žiaka vyžaduje, aby zvážil dôsledky výroby oblečenia a dal ich do súvislosti s týmito tromi princípmi. Obsahom sa táto úloha zaraďuje do oblasti *Environmentálna trvalá udržateľnosť* a do podoblasti *Stratégie, aktivity a správanie pre environmentálnu trvalú udržateľnosť*. Podľa expertov je túto úlohu možné tiež obsahom zaradiť do kategórie *Socio-ekonomický rozvoj a vzájomná závislosť* a do podoblasti *Ekonomické interakcie a vzájomná závislosť*.

Etické oblečenie – otázka 1/4:

PISA 2018

?

◀

▶

Etické oblečenie
Otázka 1 / 4

Použi informácie z materiálu „Etické oblečenie“ na pravej strane. Klikni na niektoré z možností v tabuľke a odpovedz tak na otázku.

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené možné dôsledky trendu rýchlej módy.

Boli by uvedené možné dôsledky v rozpore s jedným alebo viacerými princípmi výroby etického oblečenia? Klikni buď na **Áno**, alebo **Nie** pri každom možnom dôsledku.

Boli by tieto jednotlivé možné dôsledky v rozpore s jedným alebo viacerými princípmi výroby etického oblečenia?	Áno	Nie
Viac oblečenia končí na smetisku.	☐	☐
Viac oblečenia sa daruje na charitu.	☐	☐
Hodinové mzdové tarify ostávajú nízke, aby sa udržali nízke ceny oblečenia.	☐	☐
Nové trendy vyžadujú od robotníkov, aby sa učili nové techniky šitia.	☐	☐

ETICKÉ OBLEČENIE

Alica pripravuje referát o etických otázkach, ktoré sa týkajú výroby a spotreby oblečenia. V rámci svojho výskumu našla na blogu o „rýchlej móde“ nasledujúce informácie:

Rýchla móda je výroba oblečenia, ktoré vyhovuje rýchlym zmenám v módných trendoch. Toto oblečenie je zvyčajne lacné a vyrobené tak, aby nevydržalo dlho, pretože zákazníci ho obvykle rýchlo odhodia, aby ho mohli nahradiť novšími modelmi. Rýchla móda znamená, že sa ročne musí vyrobiť viac oblečenia a že jeho výroba musí byť lacná. Dôsledkom takejto výroby sú často zlé pracovné podmienky a väčšie negatívne dopady na životné prostredie.

Alternatívou k rýchlej móde je trvácne oblečenie. Jeho výroba aj kúpa je drahšia, ale keďže je navrhnuté tak, aby vydržalo oveľa dlhšie, môžu ho vyrobiť menej. My zákazníci musíme odolať trendu rýchlej módy a kupovať si trvácne, eticky vyrobené oblečenie.

Alica tiež zistila, že výroba etického oblečenia sa musí riadiť tromi dôležitými princípmi.

Princípy výroby etického oblečenia:

1. zabezpečiť robotníkom primerané mzdy a dobré pracovné podmienky,
2. minimalizovať odpad a znečistenie životného prostredia,
3. minimalizovať spotrebu vody.

Etické oblečenie – zámer otázky 1:

V otázke sa nachádza zoznam štyroch možných dôsledkov trendu rýchlej módy. Od žiakov sa očakáva, že sa rozhodnú, či je každý z dôsledkov v rozpore s jedným alebo viacerými princípmi výroby etického oblečenia.

Etické oblečenie – správna odpoveď na otázku 1:

Správna odpoveď: áno, nie, áno, nie. Prvý a tretí dôsledok sú v rozpore s princípmi. Prvý dôsledok je v rozpore s druhým princípom, pretože viac oblečenia vyhodeneého na smetisko zvyšuje množstvo

odpadu a väčšie znečistenie životného prostredia namiesto toho, aby sa množstvo odpadu minimalizovalo. Tretí dôsledok je v rozpore s prvým princípom, pretože ak mzdy zostanú nízke znamená to, že spoločnosť alebo priemyselná výroba nezabezpečuje robotníkom primerané mzdy. Druhý a štvrtý dôsledok nie sú v rozpore s princípmi. Odpoveď bola hodnotená ako správna, ak žiak pre každý výrok vybral správnu možnosť.

Etické oblečenie – charakteristika a zaradenie otázky 1:

Číslo položky	CG128Q01
Kognitívny proces	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
Kognitívny proces (podskupina)	Zhodnotiť dôsledky a dopady
Formát odpovede	Otázka s výberom odpovede
Referenčná úroveň	4

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	28,2 %
--	--------

Etické oblečenie – otázka 2/4:

PISA 2018

?

Etické oblečenie
Otázka 2 / 4

Použi informácie z materiálu „Etické oblečenie“ na pravej strane. Napiš svoje odpovede na otázku.

Veľká skupina zákazníkov zameraná na propagáciu výroby etického oblečenia požaduje zákaz oblečenia rýchlej módy. Presviedčajú ľudí, aby si namiesto toho kupovali trvácne oblečenie. Ich kampaň mala veľký úspech v sociálnych médiách a má milióny stúpencov oddaných myšlienke zakazu. Keď ľudia kupujú viac trvácneho oblečenia a menej oblečenia rýchlej módy, môže to mať pozitívne aj negatívne dôsledky.

Napiš jeden pozitívny a jeden negatívny dôsledok.

Pozitívny dôsledok:

Negatívny dôsledok:

ETICKÉ OBLEČENIE

Alica pripravuje referát o etických otázkach, ktoré sa týkajú výroby a spotreby oblečenia. V rámci svojho výskumu našla na blogu o „rýchlej móde“ nasledujúce informácie:

Rýchla móda je výroba oblečenia, ktoré vyhovuje rýchlym zmenám v módných trendoch. Toto oblečenie je zvyčajne lacné a vyrobené tak, aby nevydržalo dlho, pretože zákazníci ho obvykle rýchlo odhodia, aby ho mohli nahradit' novšími modelmi. Rýchla móda znamená, že sa ročne musí vyrobiť viac oblečenia a že jeho výroba musí byť lacná. Dôsledkom takejto výroby sú často zlé pracovné podmienky a väčšie negatívne dopady na životné prostredie.

Alternatívou k rýchlej móde je trvácne oblečenie. Jeho výroba aj kúpa je drahšia, ale keďže je navrhnuté tak, aby vydržalo oveľa dlhšie, môžu ho vyrobiť menej. My zákazníci musíme odolať trendu rýchlej módy a kupovať si trvácne, eticky vyrobené oblečenie.

Alica tiež zistila, že výroba etického oblečenia sa musí riadiť tromi dôležitými princípmi.

Princípy výroby etického oblečenia:

1. zabezpečiť robotníkom primerané mzdy a dobré pracovné podmienky,
2. minimalizovať odpad a znečistenie životného prostredia,
3. minimalizovať spotrebu vody.

Etické oblečenie – zámer otázky 2:

V tejto otázke sa od žiaka vyžaduje, aby uvažoval nad tým, čo sa môže stať, keď sa presadí zákaz oblečenia rýchlej módy. Žiak má uviesť jeden pozitívny a jeden negatívny dôsledok zakazu. Predtým, ako žiak uvedie dôsledok, mal by uvažovať o súčasných dôsledkoch výroby a predaja rýchlej módy, ktoré sú opísané v podnete. Následne musí žiak zvážiť, čo by sa mohlo stať, ak by zákaz vstúpil do platnosti. Od žiaka si to vyžaduje uplatnenie myšlienkových postupov, ktoré presahujú informácie uvedené v texte. Tvorcovia testu rozdelili odpovede žiakov pre pozitívne aj negatívne dôsledky do niekoľkých skupín, ktoré sú bližšie opísané v texte pod tabuľkou. Odpoveď bola hodnotená ako správna, keď žiak správne uviedol jeden pozitívny a jeden negatívny dôsledok. Odpoveď bola hodnotená ako čiastočne správna, keď žiak uviedol správne iba pozitívny alebo iba negatívny dôsledok.

Etické oblečenie – charakteristika a zaradenie otázky 2:

Číslo položky	CG128Q02
Kognitívny proces	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
Kognitívny proces (podskupina)	Zhodnotiť dôsledky a dopady
Formát odpovede	Otázka s tvorbou odpovede – hodnotené expertom
Referenčná úroveň	3

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	49,8 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna	22,1 %

Etické oblečenie – správna odpoveď na otázku 2:

Kód 2: Žiak uvedie správnu odpoveď pre pozitívny A negatívny dôsledok. Vo všeobecnosti oba dôsledky musí žiak uviesť do správneho rámčeka. Ak žiak uvedie obe odpovede do jedného rámčeka, jedna musí byť jednoznačne identifikovateľná ako pozitívny dôsledok a druhá ako negatívny dôsledok. Nasledujú pozitívne a negatívne dôsledky, ktoré sú vyhodnotené ako správne.

Pozitívne dôsledky – odpovede by sa mali odvolávať na jeden z nasledujúcich typov pozitívnych dôsledkov:

1. Pozitívne dopady na životné prostredie.
2. Pozitívne dopady na robotníkov.
3. Pozitívne dopady na zákazníkov.
4. Pozitívne dopady na odevný priemysel.
5. Pozitívne dopady na módu alebo oblečenie.
 - Ľudia budú častejšie nosiť trvácne oblečenie a menej oblečenia, ktoré by vyhodili. [1]
 - Bude menej znečistenia. [1]
 - Etické oblečenie zníži množstvo odpadu na smetiskách. [1]
 - Robotníci dostanú primeraný plat. [2]
 - S robotníkmi budú lepšie zaobchádzať. [2]
 - Bude k dispozícii viac trvácneho oblečenia. [3 alebo 5]
 - Viacej variantov trvácneho oblečenia môže zvýšiť konkurenciu. [3 alebo 4]
 - Otvorí sa viac tovární na výrobu trvácneho oblečenia. [4]
 - Mohlo by byť jednoduchšie a lacnejšie vyrábať trvácne oblečenie. [3 alebo 4]
 - Bude to etickejšie. [5]
 - Oblečenie dlhšie vydrží. [5]

Negatívne dôsledky – odpovede by sa mali odvolávať na jeden z nasledujúcich typov negatívnych dôsledkov:

1. Negatívne dopady na robotníkov.
2. Negatívne dopady na zákazníkov alebo na charitu (súvisiacu s oblečením).
3. Negatívne dopady na odevný priemysel.

4. Negatívne dopady na módu alebo oblečenie.

- Niektoré továrne na oblečenie rýchlej módy budú musieť zatvoriť, pretože ľudia si toto oblečenie nebudú kupovať. [1 alebo 3]
- Ľudia si nebudú kupovať toľko oblečenia, pretože trvácne oblečenie vydrží dlhšie, takže bude menej práce pre robotníkov v odevných továrňach. [1]
- Ak bude k dispozícii viac trvácneho oblečenia ako oblečenia rýchlej módy, ceny oblečenia sa môžu pre všetkých zvýšiť. [2]
- Bolo by menej možností v štýle oblečenia. [2 alebo 4]
- Menej oblečenia sa daruje charite. [2]
- S trvácnym oblečením budú mať spoločnosti menší zisk. [3]
- Ak spoločnosti zmenia výrobu na trvácne oblečenie, nemuseli by mať až taký úspech ako predtým. [3]
- Oblečenie bude nudnejšie. [4]

Čiastočne správna odpoveď

Kód 1: Žiak uvedie správny pozitívny dôsledok ALEBO správny negatívny dôsledok. Druhý dôsledok neuvedie, alebo uvedie nesprávny, nejasný, nepostačujúci, alebo irelevantný dôsledok. Správny dôsledok musí byť zaznamenaný v správnom rámciku.

Poznámka: Pre túto úlohu je každá odpoveď hodnotená samostatne. Z tohto dôvodu je hodnotenie tejto úlohy výnimkou zo všeobecného princípu, že nesprávna časť odpovede znamená pridelenie kódu 0.

Etické oblečenie – nesprávna odpoveď na otázku 2:

Kód 0: Žiak uvedie nesprávne, nejasné, nepostačujúce alebo irelevantné odpovede pre pozitívny aj negatívny dôsledok, ALEBO uvedie takúto odpoveď pre jeden z dôsledkov a odpoveď pre druhý dôsledok nie je uvedená. Odpovede, v ktorých je pozitívny dôsledok uvedený v rámciku pre negatívny dôsledok a opačne, sa hodnotia ako nesprávne.

Pozitívny dôsledok:

- Zákaz by bol úspešnejší. [Irelevantné.]
- Priemyslu sa bude lepšie dariť. [Nepostačujúce pre pozitívny dôsledok 4.]
- Oblečenie bude drahšie. [Nesprávne – odpoveď v nesprávnom rámciku.]
- Bola by to správna vec. [Nepostačujúce – v tejto odpovedi nie je uvedený dôsledok.]

Negatívny dôsledok:

- Zákazy nie sú prospešné. [Irelevantné.]
- Zákazníkom sa to nebude páčiť. [Nepostačujúce pre negatívny dôsledok 2.]
- Výdavky. [Nejasné.]
- Bolo by to lepšie pre prírodu. [Nesprávne – odpoveď v nesprávnom rámciku.]
- Ľudom sa nebude zmena páčiť. [Nepostačujúce – v tomto type odpovede nie sú uvedené dôsledky zákazu.]

Etické oblečenie – otázka 3/4:

PISA 2018

?

◀

▶

Etické oblečenie
Otázka 3 / 4

Použi informácie z materiálu „Etické oblečenie“ na pravej strane. Klikni na jednu z možností a odpovedz tak na otázku.

Alica našla informácie o odevnej továrni, ktorá sa snaží zlepšiť svoju reputáciu v oblasti etickej výroby oblečenia. Zistila, že ak sa v niektorých prípadoch vykoná opatrenie na dodržiavanie jedného z princípov výroby etického oblečenia, vytvára sa tým konflikt s iným princípom.

Ktoré z nasledujúcich opatrení vykonaných zo strany továrne predstavuje konflikt medzi dvomi princípmi výroby etického oblečenia?

- ☐ Ponuka bezplatných lekcíí v oblasti hospodárenia s peniazmi pre zamestnancov mimo pracovného času.
- ☐ Bojovať na súde proti zvýšeniu miezd, ktoré požaduje vláda.
- ☐ Prechod na taký typ bavlny, ktorá potrebuje minimum vody a veľké množstvá pesticídov.
- ☐ Prepustenie robotníkov, ktorí neplnia štandardy produktivity určené prevádzkovateľom továrne.

ETICKÉ OBLEČENIE

Alica pripravuje referát o etických otázkach, ktoré sa týkajú výroby a spotreby oblečenia. V rámci svojho výskumu našla na blogu o „rýchlej móde“ nasledujúce informácie:

Rýchla móda je výroba oblečenia, ktoré vyhovuje rýchlym zmenám v módných trendoch. Toto oblečenie je zvyčajne lacné a vyrobené tak, aby nevydržalo dlho, pretože zákazníci ho obvykle rýchlo odhodia, aby ho mohli nahradit novšími modelmi. Rýchla móda znamená, že sa ročne musí vyrobiť viac oblečenia a že jeho výroba musí byť lacná. Dôsledkom takejto výroby sú často zlé pracovné podmienky a väčšie negatívne dopady na životné prostredie.

Alternatívou k rýchlej móde je trvácne oblečenie. Jeho výroba aj kúpa je drahšia, ale keďže je navrhnuté tak, aby vydržalo oveľa dlhšie, môžu ho vyrobiť menej. My zákazníci musíme odolať trendu rýchlej módy a kupovať si trvácne, eticky vyrobené oblečenie.

Alica tiež zistila, že výroba etického oblečenia sa musí riadiť tromi dôležitými princípmi.

Princípy výroby etického oblečenia:

1. zabezpečiť robotníkom primerané mzdy a dobré pracovné podmienky,
2. minimalizovať odpad a znečistenie životného prostredia,
3. minimalizovať spotrebu vody.

Etické oblečenie – zámer otázky 3:

V tejto úlohe sa od žiaka vyžaduje, aby uvažoval o tom, ako môže v snahe dodržať princípy výroby etického oblečenia jedna aktivita ovplyvniť inú. V otázke sú opísané štyri opatrenia, ktoré prijala továrneň. Žiak by si mal každý z princípov prečítať a určiť, ktorým opatrením vznikne rozpor s iným princípom výroby etického oblečenia.

Etické oblečenie – správna odpoveď na otázku 3:

Správna odpoveď: C. Prechod na taký typ bavlny, ktorá potrebuje minimum vody, odkazuje na tretí princíp výroby etického oblečenia (minimalizovať spotrebu vody). Tento typ bavlny však zároveň potrebuje veľké množstvo pesticídov, čo je v rozpore s druhým princípom výroby etického oblečenia (minimalizovať odpad a znečistenie životného prostredia).

Etické oblečenie – charakteristika a zaradenie otázky 3:

Číslo položky	CG128Q03
Kognitívny proces	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
Kognitívny proces (podskupina)	Posúdiť činnosti
Formát odpovede	Otázka s jednoduchým výberom odpovede
Referenčná úroveň	4

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	43,3 %
--	---------------

Etické oblečenie – otázka 4/4:

PISA 2018

Etické oblečenie
Otázka 4 / 4

Použi informácie z materiálu „Etické oblečenie“ na pravej strane. Napiš svoju odpoveď na otázku.

Súčasťou pokusu v Berlíne bol automat, ktorý ponúkal biele tričky za dve eurá. Pred vydaním trička sa zákazníkovi na obrazovke zobrazili šokujúce fotografie pracovných podmienok v odevnej továrni. Zákazník mal potom možnosť dokončiť svoj nákup alebo darovať dve eurá na aktivity zamerané na podporu etického prístupu k výrobe oblečenia.

Deväť z desiatich zákazníkov si vybralo možnosť darovať peniaze.

Prečo si podľa teba väčšina ľudí vybrala možnosť darovať peniaze?

ETICKÉ OBLEČENIE

Alica pripravuje referát o etických otázkach, ktoré sa týkajú výroby a spotreby oblečenia. V rámci svojho výskumu našla na blogu o „rýchlej móde“ nasledujúce informácie:

Rýchla móda je výroba oblečenia, ktoré vyhovuje rýchlym zmenám v módných trendoch. Toto oblečenie je zvyčajne lacné a vyrobené tak, aby nevydržalo dlho, pretože zákazníci ho obvykle rýchlo odhodia, aby ho mohli nahradit' novšími modelmi. Rýchla móda znamená, že sa ročne musí vyrobiť viac oblečenia a že jeho výroba musí byť lacná. Dôsledkom takejto výroby sú často zlé pracovné podmienky a väčšie negatívne dopady na životné prostredie.

Alternatívou k rýchlej móde je trvácne oblečenie. Jeho výroba aj kúpa je drahšia, ale keďže je navrhnuté tak, aby vydržalo oveľa dlhšie, môžu ho vyrobiť menej. My zákazníci musíme odolať trendu rýchlej módy a kupovať si trvácne, eticky vyrobené oblečenie.

Alica tiež zistila, že výroba etického oblečenia sa musí riadiť tromi dôležitými princípmi.

Princípy výroby etického oblečenia:

1. zabezpečiť robotníkom primerané mzdy a dobré pracovné podmienky,
2. minimalizovať odpad a znečistenie životného prostredia,
3. minimalizovať spotrebu vody.

Etické oblečenie – zámer otázky 4:

V poslednej otázke tejto úlohy je opísaný experiment, ktorý sa realizoval v Nemecku. Automat ponúkal biele tričky iba za dve eurá. Pred vydaním trička sa však na obrazovke automatu objavili obrázky zobrazujúce pracovné podmienky v továrni, kde tričko vyrobili. Zákazníci potom mali možnosť pokračovať v nákupe alebo darovať dve eurá na zabezpečenie etickejšieho prístupu k výrobe oblečenia. Žiak sa dozvedel, že 9 z 10 zákazníkov si vybralo možnosť darovať peniaze. Úlohou žiaka bolo vlastnými slovami napísať, z akého dôvodu sa väčšina ľudí rozhodla darovať peniaze. Tvorcovia testu identifikovali dve možnosti odpovedí, ktoré možno hodnotiť ako správne. Obe prijateľné možnosti odpovede by mali byť vyjadrením pohľadu zákazníka, ktorý sa práve dozvedel, ako sa trička vyrábajú.

Etické oblečenie – charakteristika a zaradenie otázky 4:

Číslo položky	CG128Q05
Kognitívny proces	Identifikovať a analyzovať rôzne perspektívy
Kognitívny proces (podskupina)	Rozlíšiť perspektívy
Formát odpovede	Otázka s tvorbou odpovede – hodnotená expertom
Referenčná úroveň	2

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	71,2 %
--	--------

Etické oblečenie – správna odpoveď na otázku 4:

Kód 1: Žiak opíše dôvod, z akého sa ľudia rozhodli darovať peniaze, ktorý sa odvoláva na uvedenie si pracovných podmienok v odevnom priemysle, alebo na to, ako môže správanie zákazníkov ovplyvniť ostatných.

- Na základe fotografií si ľudia uvedomili, aká je skutočná cena trička.
- Fotografie prinútili ľudí rozmyšľať o tom, ako ich správanie ovplyvní iných ľudí.
- Priviedol ľudí k tomu, aby si uvedomili, že tričko bolo lacné preto, že odevné továrne zneužívajú svojich zamestnancov.
- Pretože uvideli fotografie a uvedomili si to. *[Minimálna odpoveď – odvoláva sa na uvedenie si, ale nekonkretizuje, čo si zákazníci uvedomili.]*
- Uvideli, ako ťažko musia robotníci pracovať.
- Nechceli prispievať na žalostné pracovné podmienky.

ALEBO: Žiak opíše dôvod, prečo sa ľudia rozhodli darovať peniaze, ktorý poukáže iba na emócie alebo motiváciu darcov.

- Ľudia cítili vinu.
- Fotografie spôsobili, že ľudia sa cítili zle pri nákupe oblečenia.
- Cítili sa pod tlakom.
- Chceli pomôcť.
- Lebo sú súcitní.
- Bola to jednoduchá akcia, ktorou ľudia môžu pomôcť zamestnancom a necítiť vinu.
- Mali pocit, že to je najmenej, čo môžu urobiť.

Etické oblečenie – nesprávna odpoveď na otázku 4:

Kód 0: Žiak uvedie nesprávnu, nejasnú, nepostačujúcu alebo irelevantnú odpoveď.

- Boli to len 2 eurá. *[Nepostačujúce.]*
- Tento príspevok aj tak nie je dosť na to, aby bola výroba odevov etickejšia. *[Irelevantné.]*
- Najskôr chceli to tričko, lebo bolo také lacné. *[Irelevantné.]*
- Aby dostali tričko. *[Nesprávne – nepochopenie textu.]*
- Je to iba málo, čo sa dá urobiť. *[Nepostačujúce – naznačuje pohľad žiaka, nie pohľad darcu.]*

Jazykový zákon

Táto úloha sa týka fiktívnej krajiny Armázsko, v ktorej sa rozpráva fiktívnym jazykom urštinou. Skupina ursky hovoriacich zákonodarcov navrhla zákon, podľa ktorého by sa v štátnych školách mali všetky predmety okrem cudzích jazykov vyučovať v urštine. Existuje však istý počet obyvateľov Armázska rozprávajúcich jutancinou, ktorá je síce v Armázsku menšinovým jazykom, no je jazykom, ktorý je za hranicami Armázska pomerne rozšírený. Títo obyvatelia sa obávajú dôsledkov, ktoré by prijatie zákona mohlo vyvolať. Žiaci zapojení do merania PISA by mali v tejto úlohe zvážiť dopad prijatia zákona a zdôvodniť odpoveď pomocou uvedenia možných dôsledkov. Obsahom sa táto úloha zaraďuje do oblasti *Kultúra a medzikultúrne vzťahy* a do podoblasti *Iný pohľad na problém, stereotypy, diskriminácia, neznášanlivosť*.

Jazykový zákon – otázka 1/4:

PISA 2018

Jazykový zákon

Otázka 1 / 4

Použi informácie z materiálu „Jazykový zákon“ na pravej strane. Klikni na niektoré z možností v tabuľke a odpovedz tak na otázku.

Jutansky hovoriaci študent skúmal iné krajiny, ktoré majú podobné zákony týkajúce sa vyučovania v úradnom jazyku. Nasledujúce tvrdenia v tabuľke opisujú niektoré z informácií, ktoré našiel.

Podporujú tieto tvrdenia navrhovaný zákon o vyučovaní všetkých predmetov v jedinom úradnom jazyku urštine? Klikni buď na **Áno**, alebo **Nie** pri každom tvrdení.

Podporuje toto tvrdenie navrhovaný zákon o vyučovaní všetkých predmetov v jedinom úradnom jazyku?	Áno	Nie
Študenti, u ktorých vyučovanie prebieha v dvoch alebo viacerých jazykoch, dosahujú lepšie akademické výsledky než študenti, ktorí sa vzdelávajú len v jednom jazyku.	☐	☐
U študentov, ktorí sa neučia úradný jazyk danej krajiny, je menšia pravdepodobnosť, že dokončia školu.	☐	☐
U študentov, ktorí sa učia úradný jazyk danej krajiny, je väčšia pravdepodobnosť, že sa uplatnia v spoločnosti a nájdu si dobré zamestnanie.	☐	☐
Nabádanie študentov k štúdiu viacerých jazykov pomáha v podporovaní rôznorodejšej spoločnosti.	☐	☐

JAZYKOVÝ ZÁKON

V krajine Armázsko hovorí väčšina obyvateľov úradným jazykom, ktorým je urština. Skupina ursky hovoriacich zákonodarcov navrhla zákon, podľa ktorého by sa všetky predmety v štátnych základných a stredných školách v krajine vyučovali iba v urštine. Jedinou výnimkou by boli hodiny cudzích jazykov. Množstvo občanov Armázska, ktorí hovoria menšinovým jazykom jutancinou, má z návrhu zákona obavy.

Jazykový zákon – zámer otázky 1:

V tejto položke musí žiak pri hodnotení každého z tvrdení brať do úvahy navrhnutý jazykový zákon. Pre každé z tvrdení má žiak zvážiť, či poskytuje podporu pre navrhnutý jazykový zákon.

Jazykový zákon – správna odpoveď na otázku 1:

Správna odpoveď: nie, áno, áno, nie. Prvé a posledné tvrdenie nepodporuje jazykový zákon. Tieto tvrdenia opisujú, akú výhodu by mal študent alebo spoločnosť, ak by ovládal viac ako jeden jazyk. Druhé a tretie tvrdenie podporuje jazykový zákon. Tieto tvrdenia opisujú, akým spôsobom by bol

znevýhodnený študent, ktorý neovláda oficiálny jazyk krajiny. Odpoveď je hodnotená ako správna, ak žiak pre všetky štyri tvrdenia vybral správnu možnosť.

Jazykový zákon – charakteristika a zaradenie otázky 1:

<i>Číslo položky</i>	CG139Q01
<i>Kognitívny proces</i>	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
<i>Kognitívny proces (podskupina)</i>	Zhodnotiť dôsledky a dopady
<i>Formát odpovede</i>	Otázka s výberom odpovede
<i>Referenčná úroveň</i>	4

<i>Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna</i>	23,8 %
---	---------------

Jazykový zákon – otázka 2/4:

PISA 2018

Jazykový zákon
Otázka 2 / 4

Klikni na jednu z možností a odpovedz tak na otázku.

Niektorí zriaďovatelia škôl, ktorí podporujú tento zákon jediného jazyka, navrhli zriadenie špeciálnych škôl pre jutansky hovoriacich študentov, kde by sa mohli naučiť urštinu. Zriaďovatelia tvrdia, že tento krok uľahčí vzdelávanie takýchto študentov.

Ak by došlo k vytvoreniu špeciálnych škôl, ktorý z možných nasledujúcich dôsledkov by bol pre študentov najzávažnejší?

- ☐ Ľudí hovoriacich inými menšinovými jazykmi by to mohlo povzbudiť k požiadavke na vlastné školy.
- ☐ Existencia špeciálnych škôl by mohla prehĺbiť existujúce sociálne rozdiely vychádzajúce z jazyka.
- ☐ Špeciálne školy by sa mohli otvoriť až po schválení nového zákona.
- ☐ Existencia špeciálnych škôl by mohla spôsobiť zníženie počtu študentov na riadnych školách.

Jazykový zákon – zámer otázky 2:

V tejto otázke sa od žiaka vyžaduje, aby zvážil štyri možné dopady schválenia zákona preferujúceho urštinu na študentov. Zároveň má žiak určiť, ktorý z uvedených dôsledkov by bol najzávažnejší. Každý z dôsledkov uvedených v otázke je možné považovať za pravdepodobný, no jeden predstavuje veľmi vážny dopad zavedenia zákona.

Jazykový zákon – správna odpoveď na otázku 2:

Správna odpoveď: B. Dôvodom, prečo je táto odpoveď považovaná za správnu, je ten, že presunutím jutansky hovoriacich študentov do špeciálnych škôl by sa títo študenti dostali mimo väčšinovej populácie. Ak by sme týmto spôsobom izolovali skupinu študentov, znamenalo by to menej osobných interakcií medzi ursky a jutansky hovoriacimi študentmi. To by mohlo viesť k situácii, že ursky hovoriaci študenti by mali len všeobecné informácie o jutansky hovoriacich rovesníkoch, alebo by boli ovplyvnení vytvorenými stereotypmi. Nepoznali by svojich jutansky hovoriacich rovesníkov z osobných stretnutí. Tým by sa mohli prehĺbiť rozdiely medzi ursky a jutansky hovoriacimi obyvateľmi.

Jazykový zákon – charakteristika a zaradenie otázky 2:

<i>Číslo položky</i>	CG139Q04
<i>Kognitívny proces</i>	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
<i>Kognitívny proces (podskupina)</i>	Zhodnotiť dôsledky a dopady
<i>Formát odpovede</i>	Otázka s jednoduchým výberom odpovede
<i>Referenčná úroveň</i>	3

<i>Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna</i>	44,2 %
---	---------------

Jazykový zákon – otázka 3/4:

PISA 2018

Jazykový zákon
Otázka 3 / 4

Napiš svoju odpoveď na otázku.

Jutančina síce nie je v Armázsku úradným jazykom, často sa však používa v rôznych častiach sveta. Úradným jazykom urštinou sa okrem Armázska a niekoľkých susedných krajín veľmi nehovorí.

Na základe tejto informácie opíš jeden dôsledok, ktorý by mohol vyplývať zo zavedenia urštiny ako jediného jazyka v štátnych školách.

Jazykový zákon – zámer otázky 3:

V tejto otázke má žiak možnosť vyjadriť odpoveď vlastnými slovami. Predchádzajúce otázky sa zameriavali na vplyvy zavedenia jazykového zákona v rámci krajiny. Táto otázka rozširuje obraz problematiky na globálnu úroveň. V texte uvedenom v predchádzajúcej časti úlohy sa vysvetľuje, že jutančina je v Armázsku menšinovým jazykom a väčšina obyvateľov v tejto krajine ním nehovorí. Tu sa však žiaci dozvedajú, že na rozdiel od urštiny, ktorou sa hovorí iba v Armázsku a niekoľkých susediacich krajinách, je jutančina mimo Armázska podstatne rozšírenejším jazykom. Žiak má túto informáciu využiť na to, aby uviedol jeden možný dôsledok zavedenia urštiny ako jediného jazyka, ktorý sa môže v štátnych školách Armázska používať. Odpoveď žiaka je hodnotená ako správna, ak uvedie dva typy odpovede. Odpovede, v ktorých žiak opíše dôsledok zameriavajúci sa na globálny rozmer problému, alebo vyjadrí, aký vplyv by malo zavedenie zákona na vzťahy medzi ľuďmi a kultúrami v Armázsku a iných krajinách (kód 11). Odpovede, v ktorých žiak opíše dôsledok zameriavajúci sa skôr na lokálny rozmer problematiky, alebo vyjadrí vplyv na život ľudí v rámci Armázska (kód 12). Odpoveď, z ktorej nebolo možné jednoznačne určiť, či žiak v odpovedi uprednostnil opis lokálneho alebo globálneho poňatia problematiky, bola hodnotená kódom 13. Všetky uvedené typy odpovede boli hodnotené ako správna odpoveď. Hodnotitelia však odpovediam pridelili okrem kódu pre správnu odpoveď aj dodatočný kód, pomocou ktorého mohli výskumníci sledovať rozloženie odpovedí zameriavajúcich sa na lokálne alebo globálne poňatie odpovede. (Pozn.: ide o tzv. dvojciferné kódovanie).

Jazykový zákon – charakteristika a zaradenie otázky 3:

Číslo položky	CG139Q05
Kognitívny proces	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
Kognitívny proces (podskupina)	Zhodnotiť dôsledky a dopady
Formát odpovede	Otázka s tvorbou odpovede – hodnotené expertom
Referenčná úroveň	2

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	43,5 %
--	--------

Jazykový zákon – správna odpoveď na otázku 3:

Kód 11: Žiak uvedie jeden dôsledok súvisiaci s tým, ako môžu byť zavedením urštiny ako jediného jazyka používaného v štátnych školách ovplyvnené interakcie medzi obyvateľmi Armázska a ľuďmi v iných krajinách. Odpovede by sa mali odvolávať na jeden z nasledujúcich dôsledkov:

1. Pre ľudí z Armázska môže byť zložitá komunikovať s ľuďmi z iných krajín.
2. Pre ľudí z Armázska to môže obmedziť prístup k informáciám.
3. Pre Armázsko/obyvateľov Armázska by to mohla byť ekonomická nevýhoda.
4. Mohlo by to znamenať väčší záujem o urštinu v rôznych častiach sveta.
 - Žiakov by to mohlo znevýhodniť keď budú chcieť komunikovať s ľuďmi z iných krajín. [1]
 - Ľudia z Armázska by nemuseli byť schopní komunikovať s návštevníkmi, ktorí prišli do ich krajiny. [1]
 - Keď budú vedieť iba ursky, ako sa budú rozprávať s ľuďmi z iných krajín? [1]
 - Ľudia v Armázsku a susediacich krajinách by mohli stratiť pocit spolupatričnosti, že sú súčasťou väčšieho spoločenstva. [1]
 - Žiaci to budú mať ťažké, keď budú čítať veci na internete, lebo pravdepodobne to nebude preložené do urštiny. [2]
 - Ľuďom sa bude ťažšie zhaňovať práca v iných krajinách/v zahraničných spoločnostiach. [3]
 - Nebude to dobré pre turizmus v Armázsku, keď budú ľudia vedieť hovoriť iba ursky. [3]
 - Pre Armázsko bude zložitá robiť nejaké obchody s inými krajinami. [3]
 - Ľudia, ktorí sa zaujímajú o štúdium urštiny, môžu Armázsko navštíviť. [4]

Kód 12: Žiak uvedie jeden dôsledok súvisiaci s tým, ako môže byť zavedením urštiny ako jediného jazyka používaného v štátnych školách ovplyvnený život v Armázsku. Odpovede by sa mali odvolávať na jeden z nasledujúcich dôsledkov:

1. Pre Armázsko by to mohla byť výhoda.
2. Pre každodenný život v Armázsku by to mohla byť výhoda.
3. Mohlo by to byť výhodné pre urštinu.
4. Mohlo by to vyústiť do komunikačných problémov v Armázsku.
5. Mohlo by to vyústiť do sociálnych problémov v Armázsku.
 - Keby sa každý učil urštinu, pomohlo by to ľuďom pochopiť ich históriu a kultúru. [1]
 - Ľuďom v Armázsku by ich kultúra mohla dávať väčší zmysel. [1]

- Každý v Armázsku by mohol komunikovať s ostatnými. [1 alebo 2]
- Žiaci, ktorých rodným jazykom nie je urština by sa ho mohli naučiť, a tým sa jednoduchšie podieľať na živote spoločnosti v Armázsku. [2]
- Ľudia by si mohli ľahšie prečítať oficiálne dokumenty, zúčastňovať sa občianskeho života, atď. [2]
- Urština by mala byť pravdepodobne zachovaná. [3]
- Spôsobí to vznik jazykových bariér medzi obyvateľmi tej istej krajiny a medzi generáciami, čo by mohlo viesť k sociálnym rozdielom. [4 a 5]
- Tí, čo rozprávajú jutancinou, by možno museli odísť z Armázska, lebo by sa nemohli dobre dohovoriť. [4]
- Ľudia, ktorí v Armázsku rozprávajú jutancinou, by mohli čeliť diskriminácii. [5]
- Mohli by byť protesty, pretože ľuďom, ktorí nie sú zvyknutí na urštinu, by sa mohlo zdať, že nie je nevyhnutné, aby sa ju naučili. [5]
- Pre žiakov, ktorí rozumejú ursky, to nie je problém. Lenže niektorých žiakov, ktorí neboli na urštinu zvyknutí, by mohli šikanovať kvôli tomu, že nepoužívajú správne slová. [5]

Kód 13: Žiak uvedie jeden správny dôsledok, ale z odpovede nie je zrejmé, či má dopad v rámci Armázska, alebo má dopad na vzájomné interakcie medzi obyvateľmi Armázska a ľuďmi v iných krajinách.

- Diskriminácia *[Akceptovateľný dôsledok, ale nie je jasné, či sa vzťahuje na diskrimináciu v rámci obyvateľov Armázska, alebo na diskrimináciu medzi ľuďmi v iných krajinách vo vzťahu k obyvateľom Armázska.]*
- Pre ľudí by bolo zložené komunikovať. *[Akceptovateľný dôsledok, ale nie je jasné, či sa vzťahuje na komunikačné problémy v rámci Armázska, alebo na komunikačné problémy medzi obyvateľmi Armázska a ľuďmi v iných krajinách.]*
- Ľudia budú viac izolovaní. *[Akceptovateľný dôsledok, ale nie je jasné, či sa vzťahuje na izoláciu skupiny obyvateľov Armázska, alebo na izoláciu Armázska od iných krajín.]*

Jazykový zákon – nesprávna odpoveď na otázku 3:

Kód 00: Žiak uvedie nesprávnu, nejasnú, nepostačujúcu alebo irelevantnú odpoveď.

- Mali by zväžiť, či nezavedú jutancinu ako druhý úradný jazyk. *[Irelevantné.]*
- Nie je to fér voči žiakom, ktorí hovoria jutansky. *[Irelevantné.]*
- Jutancina sa viac používa. *[Irelevantné.]*
- To by nebolo dobré. *[Nejasné.]*
- Bolo by lepšie, keby sa každý naučil jutancinu. *[Irelevantné.]*
- Tí čo hovoria jutancinou vymrú. *[Nesprávne – jutancina je opísaná ako často používaný jazyk mimo Armázska.]*
- Väčšina ľudí v Armázsku už hovorí jutancinou. *[Nesprávne – v texte sa uvádza, že väčšina obyvateľov v Armázsku hovorí úradným jazykom – urštinou.]*

Jazykový zákon – otázka 4/4:

PISA 2018

?

Jazykový zákon
Otázka 4 / 4

Použi informácie z materiálu „Štyri krajiny“ na pravej strane. Klikni na jednu z možností a odpovedz tak na otázku.

V ktorej z krajín na pravej strane by bolo na základe opisu obyvateľstva v nej NAJVHODNEJŠIE zaviesť systém vyučovania v jednom jazyku, ktorým by bol úradný jazyk?

☐ krajina 1
☐ krajina 2
☐ krajina 3
☐ krajina 4

V ktorej z krajín na pravej strane by bolo na základe opisu obyvateľstva v nej NAJMEŇŠE vhodné zaviesť systém vyučovania v jednom jazyku, ktorým by bol úradný jazyk?

☐ krajina 1
☐ krajina 2
☐ krajina 3
☐ krajina 4

JAZYKOVÝ ZÁKON

Štyri krajiny

Krajiny sa môžu navzájom výrazne líšiť v počte jazykov, ktorými sa tam hovorí a vo veľkosti skupín, ktoré nimi hovoria. Pozri sa na štyri uvedené opisy krajín. Všimni si, že v každej krajine je jeden jazyk úradný.

1. V krajine 1 hovorí väčšina ľudí úradným jazykom a veľké skupiny na rôznych miestach krajiny hovoria iným jazykom, ktorý nie je úradný.
2. V krajine 2 hovorí väčšina ľudí úradným jazykom a malé skupiny v niekoľkých regiónoch hovoria množstvom rôznych jazykov, ktoré nie sú úradné.
3. V krajine 3 hovorí menšina ľudí úradným jazykom a väčšina ľudí hovorí iným jazykom, ktorý nie je úradný.
4. V krajine 4 sú obyvatelia takmer rovnomerne rozdelení na ľudí, ktorí hovoria úradným jazykom a na ľudí, ktorí hovoria množstvom rôznych jazykov, ktoré nie sú úradné.

Jazykový zákon – zámer otázky 4:

Podnet ponúka žiakovi opis štyroch krajín s jedinečným profilom používania jazyka alebo jazykov v rámci krajiny. Od žiaka sa v tejto úlohe vyžaduje, aby zvažil, v ktorej z krajín by bolo najvhodnejšie zaviesť systém vyučovania v jednom jazyku a v ktorej z krajín by to bolo najmenej vhodné.

Jazykový zákon – správna odpoveď na otázku 4:

Správna odpoveď: krajina 2 a krajina 3. V krajine 2 by bolo najvhodnejšie zaviesť systém vyučovania v jednom jazyku, pretože väčšina obyvateľov tejto krajiny už úradným jazykom hovorí. Malé skupiny ľudí hovoria množstvom rôznych jazykov a títo ľudia sa nachádzajú v rôznych regiónoch krajiny. V tejto krajine by bolo teda veľmi zložité zaviesť do systému vyučovania druhý spoločný jazyk. V krajine 3 však hovorí úradným jazykom menšina ľudí. Väčšina ľudí v tejto krajine hovorí spoločným jazykom, ktorý však nie je úradným jazykom tejto krajiny. Ak by sa v tejto krajine na vyučovaní používal iba jeden jazyk (úradný jazyk krajiny), veľké množstvo obyvateľov by muselo počas vzdelávania čeliť vážnym problémom. Z toho dôvodu ide o krajinu, kde by bolo najmenej vhodné zaviesť systém vyučovania len v jednom úradnom jazyku.

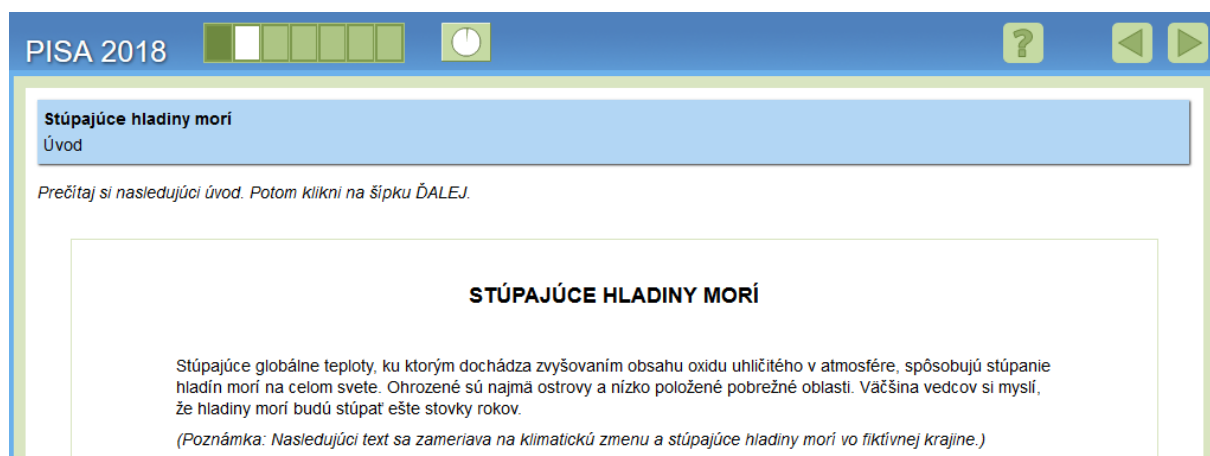
Jazykový zákon – charakteristika a zaradenie otázky 4:

Číslo položky	CG139Q02
Kognitívny proces	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
Kognitívny proces (podskupina)	Posúdiť činnosti
Formát odpovede	Otázka s jednoduchým výberom odpovede
Referenčná úroveň	4

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	35,4 %
--	---------------

Stúpajúce hladiny morí

Stúpajúce hladiny morí – Úvodná obrazovka:

Stúpajúce hladiny morí – zámer úlohy:

V úvode tejto úlohy sa nachádza krátky opis toho, ako vplýva zvyšovanie teplôt na hladiny morí. Táto úvodná informácia je základom pre otázky, ktoré sa v tejto úlohe nachádzajú. Úloha sa totiž zaoberá vplyvom stúpajúcich hladín morí na jednotlivcov žijúcich v nízko položených oblastiach, akými sú ostrovy alebo pobrežné oblasti. Úloha sa zameriava na situáciu, ktorej musia čeliť obyvatelia fiktívnej krajiny. Stúpajúce hladiny morí spôsobili, že z obyvateľov tejto krajiny sa stali klimatickí utečenci. Obsahom sa táto úloha zaraďuje do oblasti *Socio-ekonomický rozvoj a vzájomná závislosť* a do podoblasti *Ekonomické interakcie a vzájomná závislosť*. Podľa expertov pre túto oblasť je úlohu možné tiež zaradiť do obsahovej oblasti *Environmentálna trvalá udržateľnosť* a do podoblasti *Prírodné zdroje a environmentálne riziká*.

Stúpajúce hladiny morí – otázka 1/5:

PISA 2018

Stúpajúce hladiny morí

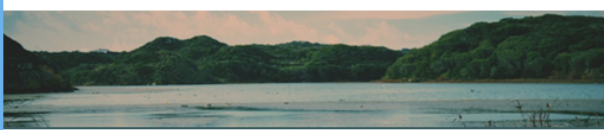
Otázka 1 / 5

Použi informácie z materiálu „Stúpajúce hladiny morí“ na pravej strane. Klikni na niektoré z možností v tabuľke a odpovedz tak na otázku.

Podľa autora filmu je cieľom tohto dokumentu „prezentovaním dopadov na ľudské životy presvedčiť divákov, že stúpajúce globálne teploty sú hrozbou“.

Ak berieme do úvahy tento cieľ, vysvetľujú dôvody v nasledujúcej tabuľke rozhodnutie autora filmu zamerať sa práve na Travíniu? Klikni buď na **Áno**, alebo **Nie** pri každom dôvode.

Je toto dôvod, ktorý vysvetľuje, prečo by práve zameranie sa na Travíniu mohlo presvedčiť divákov o tom, že stúpajúce globálne teploty predstavujú hrozbu?	Áno	Nie
Diváci, ktorí poznajú ľudí v Travínii, pochopia cieľ dokumentu.	☐	☐
Klimatická zmena už ovplyvnila ľudí v Travínii spôsobom, ktorý sa dá jasne zdokumentovať.	☐	☐
Travínia je príkladom toho, ako môžu stúpajúce hladiny morí ovplyvniť ďalšie miesta vo svete.	☐	☐
Vláda v Travínii chce, aby sa jej občania dozvedeli všetko, čo je známe o produkcii oxidu uhličitého.	☐	☐

STÚPAJÚCE HLADINY MORÍ

Film *Travínia: Stratený raj* je populárny dokument skúmajúci dopady stúpajúcich hladín morí na Travíniu, malú ostrovnú krajinu pozostávajúcu z 12 nízko položených ostrovov, na ktorých žije približne 20 000 obyvateľov. Medzi hlavné priemyselné odvetvia v krajine patrí cestovný ruch, rybolov a poľnohospodárstvo. Za posledné desaťročie sa museli stovky Travínčanov v dôsledku stúpajúcich hladín morí presťahovať do vyšších polôh. Vedci odhadujú, že pokiaľ nedôjde k drastickému zníženiu svetových emisií oxidu uhličitého, prevažná časť Travínie bude do roku 2075 pod vodou.

Stúpajúce hladiny morí – zámer otázky 1:

Krátky text, ktorý má žiak v tejto otázke k dispozícii, predstavuje fiktívny film s názvom *Travínia: Stratený raj*. Dokument sa zameriava na fiktívnu ostrovnú krajinu Travínia, ktorú ovplyvnili stúpajúce hladiny morí. Stovky Travínčanov sa museli presťahovať na vyššie položené miesta ostrova, a to kvôli zmenám, ktorými boli ovplyvnené nižšie položené oblasti ostrova. V texte sa ďalej uvádza, že ak sa životné prostredie nezlepší, v roku 2075 bude prevažná časť Travínie pod vodou.

V súvislosti s tým, čo bolo uvedené v texte, je v otázke uvedený cieľ autora filmu: „Prezentovaním dopadov na ľudské životy presvedčiť divákov, že stúpajúce globálne teploty sú hrozbou.“ V nasledujúcej časti otázky sa nachádzajú štyri dôvody, ktoré by mohli vysvetliť, prečo sa autor filmu zameriaval práve na Travíniu. Na to, aby žiak mohol odpovedať na otázku, musí vziať do úvahy cieľ autora dokumentu a posúdiť, či by každý z výrokov mohol byť dôvodom, pre ktorý tento autor prezentoval Travíniu ako presvedčivý dôkaz.

Stúpajúce hladiny morí – správna odpoveď na otázku 1:

Správna odpoveď: nie, áno, áno, nie. Druhý a tretí výrok z tých, ktoré sú uvedené v tabuľke opisujú dôvody, ktoré podporujú cieľ autora dokumentu. V oboch prípadoch výroky opisujú, prečo by situácia v Travínii mohla byť pre divákov presvedčivá, a to aj tých, ktorí žijú ďaleko od Travínie alebo aj tých, ktorí nežijú v blízkosti morí a oceánov. Naopak, prvý a posledný výrok neopisuje dôvod, pre ktorý by si mal autor dokumentu vybrať Travíniu ako príklad. Tieto výroky opisujú veľmi zúžený pohľad určený pre niekoho, kto už pravdepodobne má informácie o dôsledkoch globálneho zvyšovania teplôt. Odpoveď je hodnotená ako správna, ak žiak priradil správnu možnosť ku každému z výrokov.

Stúpajúce hladiny morí – charakteristika a zaradenie otázky 1:

Číslo položky	CG122Q01
Kognitívny proces	Vyhodnotiť informáciu, formulovať argumenty a vysvetliť problém/situáciu
Kognitívny proces (podskupina)	Opísať a vysvetliť komplexné situácie alebo problémy
Formát odpovede	Otázka s výberom odpovede
Referenčná úroveň	4

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	28,3 %
--	---------------

Stúpajúce hladiny morí – otázka 2/5:

PISA 2018

?

◀

▶

Stúpajúce hladiny morí
Otázka 2 / 5

Použi informácie z materiálu „Stúpajúce hladiny morí“ na pravej strane. Klikni na niektoré z možností v tabuľke a odpovedz tak na otázku.

Niektorí ekológovia sa obávajú, že pozornosť venovaná Trávínii vďaka úspechu tohto filmu môže mať negatívne dôsledky.

Sú situácie v nasledujúcej tabuľke príkladmi možných negatívnych dôsledkov? Klikni buď na **Áno**, alebo **Nie** pri každom príklade.

Je toto príklad možného negatívneho dôsledku úspechu uvedeného filmu?	Áno	Nie
Turisti sa možno poponáhľajú navštíviť ostrovy, kým nie je neskoro a pricestujú na veľkých výletných lodiach, ktoré znečisťujú vzduch a vodu.	☐	☐
Celosvetová pozornosť venovaná záchrane Trávínie môže zatieniť väčší problém, ktorým je riešenie globálnej klimateckej zmeny.	☐	☐
Travínska vláda sa môže snažiť o to, aby finančnú podporu rýchlo dostali tí, ktorí ju najviac potrebujú.	☐	☐
Travínčania sa síce po vzostupe hladín morí môžu presťahovať do vyšších polôh, prídu však o prevažnú časť svojej poľnohospodárskej pôdy.	☐	☐

STÚPAJÚCE HLADINY MORÍ

Film *Trávinia: Stratený raj* je populárny dokument skúmajúci dopady stúpajúcich hladín morí na Trávinu, malú ostrovnú krajinu pozostávajúcu z 12 nízko položených ostrovov, na ktorých žije približne 20 000 obyvateľov. Medzi hlavné priemyselné odvetvia v krajine patrí cestovný ruch, rybolov a poľnohospodárstvo. Za posledné desaťročie sa museli stovky Travínčanov v dôsledku stúpajúcich hladín morí presťahovať do vyšších polôh. Vedci odhadujú, že pokiaľ nedôjde k drastickému zníženiu svetových emisií oxidu uhličitého, prevažná časť Trávínie bude do roku 2075 pod vodou.

Stúpajúce hladiny morí – zámer otázky 2:

V tejto otázke by mal byť žiak schopný identifikovať možné negatívne dôsledky úspechu uvedeného filmu a pozornosti venovanej Trávínii. Pre každý príklad z tabuľky sa má žiak rozhodnúť, či výrok opisuje možný negatívny dôsledok alebo nie.

Stúpajúce hladiny morí – správna odpoveď na otázku 2:

Správna odpoveď: áno, áno, nie, nie. Prvé dva príklady opisujú priame možné negatívne dôsledky na túto ostrovnú krajinu, keďže sa Trávínii vo filme venovala pozornosť. Tretí a štvrtý výrok nie sú skutočnými dôsledkami toho, že Trávínii bola vo filme venovaná pozornosť. Tretí príklad, ktorý opisuje, že travínska vláda sa snaží o to, aby finančnú podporu dostali tí, ktorí ju najviac potrebujú, nemá veľa spoločného s úspechom filmu, ale ide skôr o kompetencie travínskej vlády. Vo štvrtom príklade je uvedený dôsledok súvisiaci s Travínčanmi, ktorí sa museli presťahovať do vyšších polôh, ale nijako nesúvisí s úspechom dokumentárneho filmu.

Stúpajúce hladiny morí – charakteristika a zaradenie otázky 2:

Číslo položky	CG122Q02
Kognitívny proces	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
Kognitívny proces (podskupina)	Zhodnotiť dôsledky a dopady
Formát odpovede	Otázka s výberom odpovede
Referenčná úroveň	5

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	14,4 %
--	---------------

Stúpajúce hladiny morí – otázka 3/5:

PISA 2018

?

Stúpajúce hladiny morí

Otázka 3 / 5

Klikni na niektoré z možností v tabuľke a odpovedz tak na otázku.

V rámci záchrany najobývanejších ostrovov Travínie sa zvažuje viacero projektov vrátane výstavby morskej hrádze. Tieto projekty sú nákladné a krajina si nemôže dovoliť financovať ich z vlastných zdrojov. Jedným z návrhov organizácií, ktoré sa venujú klimatickej zmene, bolo vytvorenie medzinárodného partnerstva krajín na financovanie projektov v Travínii. O tomto nápadе však prebehla diskusia v medzinárodnej tlači.

Sú argumenty v nasledujúcej tabuľke za tento návrh alebo proti nemu? Klikni buď na **Za**, alebo **Proti** pri každom argumente.

Je tento argument za medzinárodné financovanie projektov v Travínii alebo proti nemu?	Za	Proti
Ide o výnimočnú situáciu a ohrozené sú životy ľudí v Travínii.	☐	☐
Ostatné krajiny budú chcieť rovnakú úroveň podpory svojich projektov.	☐	☐
Medzinárodné skupiny sa musia zamerať na väčšie projekty, ktorých cieľom je spomalenie klimatickej zmeny.	☐	☐
Travíniu nie je možné zachrániť, takže takáto investícia bude mať iba dočasný účinok.	☐	☐
Klimatická zmena je globálnym problémom a riešenia, ktoré sa v Travínii vyskúšajú, by mohli pomôcť ďalším krajinám.	☐	☐

Stúpajúce hladiny morí – zámer otázky 3:

V tejto otázke sa žiak stretáva s novými informáciami o projektoch, ktoré by mohli pomôcť niektorým ostrovom Travínie. V tomto krátkom texte sa nachádza aj informácia, že ide o projekty, ktoré sú veľmi nákladné a krajina si ich nemôže dovoliť financovať. Niekoľko ľudí preto navrhlo vytvorenie medzinárodného partnerstva krajín, ktoré by projekty pre Travíniu financovali. Od žiaka sa vyžaduje, aby si prečítal päť argumentov za alebo proti medzinárodnému financovaniu projektov v Travínii.

Stúpajúce hladiny morí – správna odpoveď na otázku 3:

Správna odpoveď: za, proti, proti, proti, za. Odpoveď je hodnotená ako správna, ak žiak vybral správnu možnosť pre každý z argumentov.

Stúpajúce hladiny morí – charakteristika a zaradenie otázky 3:

Číslo položky	CG122Q03
Kognitívny proces	Vyhodnotiť informáciu, formulovať argumenty a vysvetliť problém/situáciu
Kognitívny proces (podskupina)	Opísať a vysvetliť komplexné situácie alebo problémy
Formát odpovede	Otázka s výberom odpovede
Referenčná úroveň	3

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	36,6 %
--	--------

Stúpajúce hladiny morí – otázka 4/5:

PISA 2018

Stúpajúce hladiny morí
Otázka 4 / 5

Napiš svoju odpoveď na otázku.

V prípadoch podobných Travinii sa môže stať, že obyvatelia budú donútení stať sa „klimatickými utečencami“. Klimatickí utečenci sú ľudia, ktorých environmentálne katastrofy donútili opustiť ich komunity alebo krajiny.

Čo je jednou z výziev, ktorej budú klimatickí utečenci pravdepodobne čeliť, keď sa presťahujú na nové miesto?

Stúpajúce hladiny morí – zámer otázky 4:

V tejto otázke sa od žiaka vyžaduje, aby uviedol jednu výzvu, ktorej by mohli klimatickí utečenci čeliť, keď sa presťahujú na nové miesto. Táto položka bola v súbore úloh z oblasti globálnych kompetencií jednou z najjednoduchších. Aj napriek tomu, že je táto otázka zameraná konkrétne na klimatických utečencov, je dôležité uviesť, že všetci utečenci, ktorí opúšťajú svoje domovy a sťahujú sa na nové miesto, musia čeliť rovnakým výzvam. I keď je pravdepodobné, že väčšina žiakov, ktorí sú riešiteľmi testu PISA, nie sú utečencami, dokážu si predstaviť, aké sú výzvy, ktorým musia ľudia sťahujúci sa na nové miesto čeliť. Niektorí z týchto žiakov možno podobnú skúsenosť majú. Žiak teda môže využiť svoje vedomosti o tejto problematike a odpovedať tak na otázku týkajúcu sa klimatických utečencov. Tvorcovia testu identifikovali štyri široké kategórie odpovedí žiakov identifikujúce výzvy, ktorým musia klimatickí utečenci (a ďalší, ktorí sú nútení presťahovať sa na nové miesto) čeliť: problémy s komunikáciou, finančné/ekonomické problémy, problém prispôbiť sa životu na novom mieste, problémy spojené s opustením komunity ľudí, alebo stratou komunity, alebo domova a/alebo hľadaním nového miesta pre život. Odpoveď žiaka bola hodnotená ako správna, ak odpoveď žiaka bolo možné zaradiť do niektorej z uvedených kategórií.

Stúpajúce hladiny morí – charakteristika a zaradenie otázky 4:

Číslo položky	CG122Q04
Kognitívny proces	Identifikovať a analyzovať rôzne perspektívy
Kognitívny proces (podskupina)	Rozlíšiť perspektívy
Formát odpovede	Otázka s tvorbou odpovede – hodnotené expertom
Referenčná úroveň	1

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	62 %
--	------

Stúpajúce hladiny morí – správna odpoveď na otázku 4:

Kód 1: Žiak uvedie výzvu, ktorá súvisí s opustením komunity alebo krajiny. Odpovede by sa mali viazať na niektorú z nasledujúcich kategórií výziev:

1. Komunikácia.
2. Finančné/ekonomické výzvy.
3. Ťažkosti s prispôbením sa životu na novom mieste.
4. Ťažkosti spojené s opustením, alebo stratou komunity, alebo domova a/alebo s nájdením nového miesta na život
 - Nemuseli by poznať jazyk. [1]
 - Jazyk. [1 – minimálna odpoveď. Pojem „jazyk“ dostatočne vyjadruje výzvu spojenú s komunikáciou.]
 - Nemusia poznať reč, čo im môže skomplikovať nájdenie si práce. [1 a 2]
 - Môžu sa presťahovať na miesto, kde je to drahšie, a tak by mohol byť život pre nich ťažší. [2]
 - Nemuseli by poznať kultúru a zapadnúť tam. [3]
 - Mohli by mať problém nájsť si priateľov, pretože sú iní. [3]
 - Nemuseli by si zvyknúť na teploty alebo vlhkosť vo svojom novom domove a mohli by ľahko ochorieť. [3 – odpovede, ktoré sa viažu na prispôbenie sa klimatickým podmienkam na novom mieste, sa považujú za prijateľné.]
 - Diskriminácia [3 – minimálna odpoveď; súvisiace pojmy, ako napr. rasizmus, predsudky atď., sú akceptovateľné, pretože ukazujú silný vzťah k výzve, ktorej musia utečenci čeliť počas prispôbovania sa životu na novom mieste.]
 - Nemuseli by mať možnosť presťahovať sa s celou svojou rodinou. [4]
 - Mohla by im chýbať ich rodná krajina. [4]
 - Mohli by byť smutní, keď majú odísť z miesta, ktoré volajú domov. [4]
 - Do niektorých krajín by ich nemuseli pustiť. [4]

Stúpajúce hladiny morí – nesprávna odpoveď na otázku 4:

Kód 0: Žiak uvedie nesprávnu, nejasnú, nepostačujúcu alebo irelevantnú odpoveď.

- Boli by utečencami. [Opakovanie informácie z otázky.]
- Možno sa im nové miesto zapáči. [Nesprávne – neuvádza žiadnu výzvu.]
- Musia sa presťahovať. [Opakovanie informácie z otázky.]
- Nemusí sa im to páčiť. [Nepostačujúce – neuvádza dostatočné prepojenie na výzvu, ktorej by mohli klimatickí utečenci čeliť.]
- Boli by smutní. [Nepostačujúce – neuvádza dostatočné prepojenie na výzvu, ktorej by mohli klimatickí utečenci čeliť.]

- Peniaze [*Nepostačujúce – pojem „peniaze“ sám o sebe neposkytuje dostatok informácií na to, aby sme sa dozvedeli, akú to má súvislosť s finančnou alebo ekonomickou výzvou.*]
- Podnebie [*Nepostačujúce – pojem „podnebie“ sám o sebe neposkytuje dostatok informácií na to, aby sme sa dozvedeli, akú to má súvislosť s prispôsobením sa životu na novom mieste.*]

Stúpajúce hladiny morí – otázka 5/5:

PISA 2018

Stúpajúce hladiny morí
Otázka 5 / 5

Klikni na niektoré z možností v tabuľke a odpovedz tak na otázku.

V záujme riešenia hrozieb vyplývajúcich zo stúpajúcich hladín morí sú potrebné tak krátkodobé, ako aj dlhodobé reakcie. Krátkodobé reakcie majú okamžitý účinok alebo poskytujú riešenie v krátkodobom časovom horizonte. Účinok dlhodobých reakcií sa prejaví až po dlhšom čase.

Označte nasledujúce návrhy buď ako krátkodobú, alebo ako dlhodobú reakciu na stúpajúce hladiny morí. Klikni buď na **Krátkodobá**, alebo **Dlhodobá** pri každom návrhu.

Predstavuje tento návrh krátkodobú alebo dlhodobú reakciu na stúpajúce hladiny morí?	Krátkodobá	Dlhodobá
budovanie morských zábran ako sú priehrady a morské hrádze	☐	☐
znižovanie emisií skleníkových plynov, ktoré otepľujú planétu	☐	☐
montovanie technológií na výrobu pitnej vody odstraňovaním soli z morskej vody	☐	☐
sťahovanie dedín a miest do vyšších polôh	☐	☐
podporovanie výskumu na vývoj nových stratégií ochrany ľudí a pôdy	☐	☐

Stúpajúce hladiny morí – zámer otázky 5:

V poslednej otázke sa od žiaka vyžaduje, aby vyhodnotil súbor návrhov a určil, ktorý z nich predstavuje krátkodobú reakciu (reflektujúcu na aktuálne potreby), ktorý návrh dlhodobú reakciu (systematické riešenie) na stúpajúce hladiny morí.

Stúpajúce hladiny morí – správna odpoveď na otázku 5:

Správna odpoveď: krátkodobá, dlhodobá, krátkodobá, krátkodobá, dlhodobá. Budovanie morských zábran, montovanie technológií na odstraňovanie soli z morskej vody a sťahovanie dedín predstavujú krátkodobé reakcie. Každý z týchto návrhov si môže vyžadovať veľa úsilia, z časového hľadiska by bolo iste potrebných niekoľko rokov na realizáciu návrhov, no všetky predstavujú skôr krátkodobú reakciu, teda riešenie momentálnych problémov, ktorým obyvatelia ostrova počas zvyšovania hladiny morí musia čeliť. Na druhej strane, znižovanie emisií skleníkových plynov a podpora výskumu na vývoj nových stratégií, sú návrhmi, ktoré by sa mali rozvinúť v priebehu dlhšieho obdobia. Každé z týchto riešení by si vyžadovalo desaťročia, aby sa prejavil ich dopad na obyvateľov ostrova a tiež, aby predstavovali systematické riešenie príčiny stúpajúcej hladiny morí. Odpoveď žiaka v tejto úlohe je možné hodnotiť ako správnu alebo čiastočne správnu. Odpoveď bola hodnotená ako čiastočne správna, ak žiak vybral správnu možnosť pre štyri z piatich návrhov. Odpoveď bola hodnotená ako správna, ak žiak správne vybral správnu možnosť pre všetkých päť návrhov. Odpoveď bola hodnotená ako nesprávna, ak žiak vybral správnu možnosť pre tri alebo menej návrhov. Referenčná úroveň je stanovená na základe správnej odpovede.

Stúpajúce hladiny morí – charakteristika a zaradenie otázky 5:

Číslo položky	CG122Q05
Kognitívny proces	Vyhodnotiť činnosti a dôsledky
Kognitívny proces (podskupina)	Posúdiť činnosti
Formát odpovede	Otázka s výberom odpovede
Referenčná úroveň	5

Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako správna	12,5 %
Percentuálny podiel slovenských žiakov, ktorých odpoveď bola vyhodnotená ako čiastočne správna	37,6 %